

PESTEN

Szerdán

VILÁG

1841.

November 24kén.

VILÁG politikai, tudományos, művészeti folyóirat. ISMERTETŐ: gazdasági társalpjával eddig minden héten két két íven jelenik meg. — Szerkesztőség szállása Sebestény utcában 288dik számalatti házban földszint. Egy sor hirdetés 3 kr. pengőben.

Tartalom. Magyarország. Megtiszteltetés, kinevezések. — Nyilatkozat és igazolás. — Pestmegyei közgyűlés folytatása. — Tudósítás Veszprém megye közgyűléséről. — Komárom megyei közgyűlés tárgyai. — Ausztria. (bécsi viszonyok). — Nagybritannia: (Viktoria királyné koronaherceget szült. Londonban az új lordmayori lakoma; hajóhaditoborzások; protestánsok áttérése a rom. kath. vallásra stb.) — Franciaország (Guizot hajlandónak mutatkozik a választási reformra. Kűhatalmak leendő conferentiája a spanyol ügyekben stb.) — Németország. (Karolina a baor özvegy királyné halála. stb.) — Belgium. — Elegy közlések. — Ór. Budapesti hírek. — Nemzeti színház. — Magtári javaslat. — Zemplényi levél folytatása.

Magyarország.

Ócs. s ap. kir. Felsége Hardegg Ignác grófhoz udv. haditanácsa elnökéhez s lovassági tábornokhoz Schönbrunnból october 10kén 1841. intézett sajtóközli irata szerint a Benczur nevű viselő magyar gyalog ezred első tulajdonosává a porosz királyi herceget nevezé ki; másodtulajdonosává pedig Benczur József altáborvezért méltóztatott rendelni.

A fumei k. kormányzók a Buccariban Steffan Lajosnak portorói kikötői kapitányává lett legf. k. kineveztetése által megürült egészségügyi küldöttségre (Deputato Sanitario) Tomsich Péter kebelbeli korlátgyakornokot alkalmazá.

Nyilatkozat és igazolás. — Miket minap a megyék állásáról a Világban írtam, a P. Hirlapot terjedelmes viszonyra hitták fel; sőt gondja volt a szerkesztőnek, vál szában olly erős bátyákat állítani előmbé, hogy csak tölem függne, minden önvédelmet egészen mellőzni. Állítása szerint előbb hg Eszterházy Pál, később gr. Széchenyi István és Deák Ferencz, utoljára lord Stanley mögé bújtam, úgy hogy valóságos aes triplex környezi mellemet. Én e szivességért őszinte köszönetemet nyilvánítom; de nekem, megvalom, lényegesb védelem kell, mint ezen képzelt előfalak; azért nem tarthatom magamat felmentve a védelem szükségétől, s előre bocsátatást kérek az olvasótól, bahogy a megtámadás sokfélesége és terjedelme engem is hozzász igazolásra kényszerít, mint szeretném. Ohajtom, hogy az olvasó az unalomért, mellyet csatázásaink neki okoznak, az ügyek és helyzetek világosságra-hozásában leljen némi kárpótlást.

A P. Hirlap kérdéses cikkei három különböző elemből vegyítvők. Az első elem: képek, phrasisek, s dologra nem tartozó idézések. Illyen a tátongó mélység szélén megindult part, a halálveritékes desperatio göröcsös ereje, a porbaborult sereghez lóhátról szóló feudalis grand Seigneur, a fudge, God damm, peu de choses, 2dik Fridrik postakocsisa, és sok efélék, mikben elég volt a tisztelt olvasóknak egyszer gyönyörködniök. Csak egy egészen talpra-esett állítást találtam ezek közt: t. i. hogy a P. Hirlap szerkesztőjére nem mosolygott a humor istene. Ohajtottam vala követni a viszonyosság törvényeit, és jó ideig törtem fejem, hogy abból néhány képet s phrasist kisorsoljak; de sajnosan kell bevallanom, hogy igyekeztem nem sikerült, s im átengedem az elsőséget a P. Hirlap szerkesztőjének, kit egész tisztelettel arra kérek csak, olvasson el bizonyos fejezetet Benthamben a törvényhozás körébeni álokoskodás-módokról, — ott találandja phrasisai s metaphorái halálos ítéletét.

A másik elem a kérdéses cikkekből éles személyeskedésekből áll. Tisztelem a vélemények és vitatás szabadságát, elfogadom azt minden szükséges következésivel; tudom, hogy azok közt keserűnek is kell lenni, s így teljességgel nincs okom panaszkodni a P. Hirlap élességei ellen; azt azonban tagadnom kell, hogy érdekelt cikkemben bárkit is becsteleníteni kívántam volna. Megneveztem igen is több egyént, összehasonlítottam őket más-országi politikai egyénekkal, és pedig ollyakkal, kik ott a magok nemében kitünő szerepeket játszanak; jellemeztem polgári állásukat, fellépési módorukat, s mind ezt tennem kelle, hogy világosságba jöjjen az eszme, mellyet olvasóimmal felfogatni akartam. De a megnevezett személyek erkölcsiségét nem gyanúsítám, sem jó hiszemük iránt kétséget nem ébreszték, és így — úgy tartom — nem tévesztém el a véleményharczok mezéjén ama szükséges határvonalat: nem támadni meg az embereket véleményeik és tetteik miatt, de megtámadni őket véleményeikben és cselekvéseikben. A legjobb fők, a legerényesb emberek üzhetnek közügyek körében olly valamit, mit a más véleményűek a házra nézve károsnak s veszélyesnek tartanak, s

ha ezt imezeknek világosan kimondani tiltva lenne, úgy vége volna minden érdekes vita lehetőségének a politikában. A személyességek fogalma egészen más, s hogy azok iránt mikép gondolkozom, azt a Világ szerkesztőségéhez írt soraimban nyiltan kimondottam. — Ismétlem tehát, hogy állításaim által senkit másban, mint politikai capacitásában érdekelni nem kívántam; s e nyilatkozatot annál bátrabban teszem, mivel szavaimnak mindíg ura vagyok, és így mikor sérteni akarok, azokat módosítani nem szándékom, nem szokásom.

E szavaim szolgáljanak egyszersmind feleletül a kérdéses egyik egyén nyilatkozására, s az e nembeu talán még hátralevő nyilatkozásokra. Ha figyelmesen megnézik cikkemet, látni fogják, miszerint azt mondám: „Madarász L., Somogyi A., Mezőssy L. és Puky M. s a magyar radicalismus commis voyageurci,“ és így őket a commis voyageuróktól világosan megkülönböztettem. E tekintetben tehát még csak az a mondanivalóm van, mikép állásomat mint ember és polgár tisztábnak tudom e hazában, hogyssem az által csorbulhatna, ha e jelen esetben megsérteni szándéklott becsületem sugallásait a szabad vitatás érdekének alá rendelem.

A harmadik elem áll, vagy állania kellene okoskodásból s erősségekből. Ezen részét a hirlapi cikkeknek a nagy halmazból sok bajjal kikerestem, s igyekezni fogok tölem kitelhetőleg azt megczáfolni.

Bocsásson meg a P. Hirlap szerkesztője; de nekem úgy látszik, hogy a köztünk fenforgó valóságos kérdéstről még csak nem is szólt. Igyekezett-e megmutatni csak egy szóval is, hogy azok, miket a megyék általános helyzetéről mondtam, alaptalanok; hogy nem létezik azon túlzó párt, mellyet említettem hogy hibázom, midőn a birtokosoknak reakcióját ezen párt tulzásainak tulajdonítom s kimondom a szükségét, hogy a vezéri szerep más kezekre bizassék? Ezt a P. Hirlap nem vitatja, nem taglalja; pedig nem lehetett nem látnia, hogy politikailag csak ezen kérdés vala közöttünk. — Jobbnak látta, vádakát támasztani ellenem; s e vádak abban állnak, hogy én mondásim által a nemzet és kormány közti bizodalmat megvárazni törekedtem, a nemzet gyávaságára építettem botor számolásomat, hogy a szegény de sok nemest, a gazdag de igen kevés nagy urakkal ellenséges irányba helyeztem. E vádak alatt egy főeszme fekszik, alapja egyszersmind a P. Hirlap okoskodásinak. Ezen eszme parodiája annak, mit egy nagy francia király ezelőtt másfél századdal mondott magáról e szavakban: „a status én vagyok.“ A P. Hirlap így szól: „a nemzet én vagyok, én t. i. a P. Hirlap, és az én pártom.“ Ha ez nem volna az alapeszme, mikép függének össze a vádak, miket hallok, — az állításokkal, mikkel felléptem? Ha a P. Hirlap pártja nem a nemzet, úgy a túlzó párt létének kiemelése, politikájának jellemzése, s utalás más vezérekre, legyenek bár ezek alaptalan állítások, nem csökkenthetné a kormánynak bizodalmat a nemzethez, s nem bizonyítna a nemzet gyávaságára épített számítás. Világos tehát, hogy ezen identificatio a P. Hirlap okoskodásiban: az alapeszme. Én ezen eszmenek hosszas kiforgatásával bajlódni nem fogok. Egy általános gondolatöszvegben legyen inkább előterjesztve minapi nézeteim bővebb kifejtése, s a felhozott vádakra a felelet; ezekből mellékesen a P. Hirlap kérdéseinek valóságos értéke is kitünendik.

Magyar honunk sem nem egyetlen, sem nem első ország Európában, melly a mult századok elavult formáiból kivergődni, s az idő s körülmények kellekeivel magát öszhangzásba tenni törekvék. Az átalakulásnak e processusán földrésznök több országa már átment. Ott áll előttünk két nagy birodalom, mindkettőben megtörtént az átalakulás külön módon s külön eredvényekkel. Az egyikben, keresztül minden reformon, híven megőrzötte a nemzeti bölcsesség, igazgató fő elv gyanánt, a fekvő birtok szentségét s befolyását, (mellynek semmi köze a pénzaristocrahiához) s ezen megtartó elv mellett, azon ország a polgári szabadság s anyagi jólét, hatalom s dicsőség hallatlan fokára emelkedett. Külviszonyait nagyszerű traditiók után nagyszerűen viszi, a világnak külön részeiben több emberen uralkodik, mint a régi Róma; szerencsésen át él megrázó crisiseket, folyton s biztosan fejlődik s gyarapodik, s a bámuló emberiségnek a rend és szabadság szövetségét lélekemelő látványban mutatja. A súlyerő (Schwerkraft), melly ezen országban a mozgony egyes ré-

szeinek minden oscillációját után, az egyensúlyt mindig ismét helyre állítja, s a mérleget a kényuraság s democratia felé billenéstől egyiránt megóvja, nem egyéb, mint a fekvő birtoknak túlyomó befolyása. — A másik országban a véres forradalom épen ezen elvet forgatta fel, és felforgatta úgy, hogy a vele összekötött megtartó befolyást többé hosszas törekvések után sem állíthatni helyre. És ezen ország egy crisisből másikba esik, egy túlságot másikkal cserél fel, és aratott légyen bármennyi dicsőséget a harcok, tudományok s művészetek mezején, nyugpontját a rend és szabadság közt feltalálni nem tudja; mert hibázik a szükséges súlyerő, s szüntelen küzdelesekben, beharczokban vonaglik. A rejtély megfejtése főleg a nagy birtok nemléteztében s az ahhoz kapcsolt befolyások hiányában fekszik, nem talán a matematikusok és Nagy Károly vélekedése szerint, de bátran merem mondani, a canalis két oldalán lakó minden status-ember meggyőződése szerint pártkülönbség nélkül. Megtörtént tehát már, és pedig nagyban történt meg az experimentum a modor iránt, melyben az úgynevezett átalakulásoknak történiök lehet és kell. Rám nézve legalább eldöntő a kettős experimentum, én a tényeknél okosabb lenni nem tudok, én más kárán szeretek okulni. Politikai hitvallásommá vált tehát, hogy az alkotmányos monarchiának szilárd alapja, le és felfelé, csak ott van, hol a birtok sértetlen marad, hol a birtok befolyása képezi a szükséges mozgókerek és értelmi elemek közt az elhatározó súlyerőt: meggyőződésem, hogy a monarchie entourée d' institutions republicaines (republikai intézményekkel körözött monarchia), kivált alkotmányos népnél, neveléséges chimera, s hogy az átalakulás csak úgy ad üdvös sikert, ha ama szellembe nem ütközik s ez elvet fel nem forgatja. Ezen súlyerő, mikép a tapasztalás mutatja, nemcsak nem ellene, sőt keze az értelmi kifejlésnek s polgári szabadságnak, transigál minden haladással, de született ellensége minden anyagi s erkölcsi erőszagnak. Mikor ez mutatkozik, electricus ütés fut végig idegein, apathiájából felébred, s a vezérseget, melyet nyugodt időkben féltékenység nélkül lát más kezében, magához visszavesszi, míg a megrohanók visszautasítva, s a normalis állapot helyreállítva nincs. A birtok ezen sajátosságai teszik azt a rend főkezeségeül a polgári társaságban, s annak minden más elv felett biztosító jellemet adnak.

Ezen igazságokat Magyarországra is alkalmazván, ügyeinket nevezetes fordulási ponton látom. Mert mit kell látnom? — látom a birtokosokat hajlandóknak: hallgatni a méltányosság szavára; látom készeknek: anyagilag segíteni a népen s erkölcsileg emelni, egy politikailag még éretlen s önérdelkeivel ismeretlen tömeget. Más részről látok másokat a kiváltságos osztályból, de birtok nélkül, kik a birtokosok s a nép közé állnak, az örökjog mellett szavakat emelik, s nem közbenjárólag, de parancsolva, s néha fenyegetve akarják kisikarni a birtokosoktól azt, mire a hajlandóság már tettekben mutatkozott. S ez egyének nem csupán az adózó népek kedvező engedményekre terjesztik ujtásikat, de más tekintetben nyugtalanító lépéseket is intéznek a birtokosok ellen. Vizsgálva e felekezet alkotórészeit, látom, hogy kevés veszteni, sok nyernivalója van; látom, hogy fellépése, hangulata, indítványai a birtokosokat, és pedig méltán, nyugtalanítja; és tovább vizsgálva megyeink állását és elemeit — meggyőződésem, hogy ezen félelem nem alaptalan, hogy ezen reakció természetes, s hogy mindaddig, míg az adózó nép részére követelt engedményeket azok sürgetik egy kézzel, kik a másikkal a birtok befolyása ellen dolgoznak, a birtokos rész nyugtalanúsága megszüntetve nem leend.

Ugyanis a kérdéses megyei elemeket így osztályozhatni: a) Földesurak, legyének aztán akár morális testek, akár egyedek, herceg Bathiánytól és gróf Zaytól, Czindery Lászlótól és Lónyay Gábertól a falusi nemes emberig, míhlyt birtoka után tisztességesen élhet; b) a nemességnek azon része, mely vagy egészen birtoktalan, vagy birtoka olly csekély (puszta rész, curia, szülő, mezővárosi házhely, stb.), hogy hivatala s más kereset után kell élnie: ügyvédek, táblabírák, fiskálisok, s a megyei tisztviselő karnak $\frac{2}{3}$ része. c) A szoros értelemben vett ifjúság. d) A kis nemesség, egy részben urbéri telken, nagyobb részben önföldjén vagy curiáján telepedve.

Már most tekintve, hogy ezen elemek szabályszerinti működése mi körül forog, azt fogjuk találni: a negyedik osztály — fájdalom! — venalis dummodo emorem invenerit, tisztujításkor és követválasztásra jelenik meg, rendes részt a köztanácskozásokban nem vesz. Az első osztály emberei gyéren s többnyire kisebbségben vannak a gyűléseken. A harmadik osztály tüze és élénksége által tetemes, merőben a népszerű eszméknek kedvező, befolyást vívott ki magának. Végre a második osztály tagjai teszik a tanácskozási testület többségét, s elhatározó szerepök van a közdolgozokban.

Ha még tovább megyünk s a kijelölt osztályok viszonyait érdekel s meggyőződés tekintetében az engedményi és haladási kérdések irányában analisáljuk, azt fogjuk találni mindenekelőtt, hogy a negyedik osztály, (mellynek 100.000-et haladó háznépéből, az országos conscriptio szerint csak 4170 lakik jobbagy-telken s a közterheket legalább állítólag viseli) mint különben is sze-

gény, terhek elvállalásának — a pillanatnyi lelkesedést kivéve — annálkevésbé lehet rendes barátja, mivel rá politikai eszmék és teoriák még teljességgel nem hatnak, és így az úgynevezett haladási elvek embereit terhek elvállalásában cserben hagyja, míhlyt észébe jutand valakinek, őt igaz érdekei fölött felvilágosítani. Az első osztály, mivel kezében az erő, méltán viseli az engedményekből hárauló terhet, csaknem egészben, mert azok utóljára is mindig pénz kérdésére reducálhatók. Hevesben p. o. az 18²² 36 országgyűlési 22,500 forintra ment költségekből a birtoktalan temérdek nemesség csak 261 frtot fizetett. — Arad vármegyében a mult országgyűlésről háraoltott 18.033 frtra rügő nemesi terhekből a birtoktalan nemesség csak 1415 frtot; Fejérben 14,991 frtból bizonyosan 500 frton alul fizet.

A második osztály a terhek elvállalásánál s engedmények adásában keveset áldozik és méltán, mert nincs miből: keveset némileg azért is, mert valaminth más megyei ügyekben, úgy a terhek elosztásában is elhatározó befolyást gyakorol. De ezen keveset is visszanyeri, mert a közigazgatásnak minden jótékonyasága, napidíjak, fizetések, a megyei hatóságnak minden új kiterjesztése, (legelő-elkülönzés, nemesi birtok összeírása) minden újra alkotott hivatal (mezei rendőrség), ezen osztálynak gyümölcsöznek. A szegénynek fillére igen szépen hangzik az evangéliumban, de a földi financiaiban vannak olly kis mennyiségek, miket senki sem érez, a ki egyszer kapatos, legkevésbé akkor, midőn a tízszeres megtérítés, úgy mint itt, előre kiszámolható.

Egészen fonák tehát azon állítás, hogy az engedményi kérdésekben a birtokosok osztályának érdeke ellentétben van a kis nemességgel, valamint az sem helyes állítás, hogy a második osztály tagjai hason idomban fognának a birtokosokkal az elvállalandó terhekben osztozni. A dolog nem így, hanem fordítva hangy áll: a kis nemesség érdeke ugyanaz, mi a birtokosé, s a birtokost nem jó ingerleni, hogy ezt vele megértesse; továbbá, hogy terhek elvállalásánál — a potiori fit denominatio — az első, t. i. a birtokosok osztálya csupán fizet, de be semmit nem vesz; a második osztály pedig többet vesz be, mint fizet; — miszerint p. o. a házi-adó elvállalása után a különbség mostanhoz képest az volna, hogy annak egy részét, mit a második osztály most az adózó néptől kap, akkor majd a birtokosok zsebéből kapná.

A dolgok ezen állásában mi volna a felek természetes szerepe és feladása teher-elvállalási kérdésekben? fekszik-e a dolog természetében, hogy az eféle indítványok épen a második osztálytól jöjjenek legsűrűbben s legmérgesebb formákban? Helyes-e, hogy ezen osztály emberei, kiknek legkevésbé benső viszonyuk van a néppel, annak képében lépjenek fel? s mikor ugyanezen egyedek teher-elvállalási indítványikhoz a birtokosok elleni epés kitérőseket s az eddigi engedményeknek kigúnyolását kapcsolják, minden érdeket, mely nem övék, elavult érdekek neveznek: csudálhatni-e, hogy a méltányos engedmények sorsát is veszélyeztetik? S ugyan van-e a világon üresebb phrasis, mint azon állítás, hogy egy megye: kitől jó valamely indítvány, míhlyt jó? egyre megy-e p. o. elfogadni az aviticitás eltörlését akkor, midőn az illy tisztán indítványoztatik, vagy akkor, ha előre kimondatik, hogy szándék a majoratusokat is megszüntetni? — s egyre megy-e a házi-adóba bele egyezni, mikor annak átvétele biztosítékok mellett javasoltatik, vagy amaz egyéntől fogadni el, ki előre kimondja, hogy ezen elvállalásban nem lát mást, mint alkalmat a megyei kiadásoknak 32,000 frttal megszaportására? Szép dolgok a phrasisok, de az igazságot nem pótolják.

Már most mindezekből az következik-e, hogy én a második osztályt erősen fizettetni, befolyását megszüntetni, vagy indítványozási jogát megszorítani akarnám? Egyik sem juthatna eszembe. Az első nem: mert a hol nincs ott ne keress; a másik nem: mert ezen osztály az, mellyen tárgyismerésénél, szokásinál s helyzeténél fogva a megyei közigazgatás szükségképp megfordul, s így sem lehetségesnek, sem kívánatosnak nem tartom, hogy ez valaha kezéből kivétsessék. Nem a harmadik: mert alkotmányos jogokat megszorítani nem lehet; csak azt mondom, hogy a jogok mellett kötelességek is vannak, s ilyen bizonyos esetekben a discretioi kötelesség. Ez azt hozza magával, hogy p. o. én, ki ns. Pest megyében a magyar jatekszíni ajánlathoz, helyt. tanácsnoki fizetésem után 2 frt 44 kr. p. p. adózom, ha majd a házi-adó átvételének kérdése előfordul, ámbár abból napidíjt valaha alig huzandok, gr. Ráday Gedeont, vagy Patay Józsefet parancsoló, vagy fenyegető hangon az átvételre ne igen intessem. És van még ezen kívül egy hazafüi kötelesség is, mely minden jó polgárt a józan haladásnak érdekében arra int, hogy teher-elvállalási tervekhez egyazon időben más, saját-jogot rontó, vagy a birtok befolyása ellen irányzott terveket ne kössön, ha csak e gyanús társaság által az elfogadható tervek sorsát is compromittálni nem akarja.

Azt kérdeem már most ezen előzmények után: igaz-e, hogy mi napi felszólalásom által a gazdag de kevés nagy urakat, a szegény de sok nemesek érdekével ellentétbe állítottam? — igaz-e, hogy a nemzet gyávaságára építém botorul számításomat, mikor azon kívánságot fejeztem ki, hogy a haladási s főleg az engedményi indít-

ványok kezdik
üzni kezdik
érdekében f
lágos-é egy
a nemzettől
egy fractio
men laesae
vást pedig
tam, hogy h
mindinkább
mik a halad
helyhatóság
birtok az al
ellen vétnei
azok által,
szellemet s
mében kell
tatnak. Tud
lyanok is v
lapról mag
érelzata m
rám bizony
tökéletesen
alatt állnak
ek nagy s
akarják, s
ják el. Ha
másik más
nek felelős
dieser, sok
helyzetek
sikerült. A
gatos s ha
veteli töle
maradjon
quando, e
kormányát
minden er
utat; miko
hazában, s
chenyi Ist
fiak nevéi
is valoszi
dugni, ha
dolgában
alkotmány
tehát, mel
ról a P. E
mikor ama
a radical
Hirlap sz
ignorálni
mindig e
nak, vala
szándéko
azt ohajto
nak, hogy
minden le
lap pártja
leon elmo
lágosítja
tét jól is
Nyil
ha én a k
felszagg
ben leg
volna, d
kezemb
meg, ho
politika
tisztá sz
erömmel
szerepe
szere t
szivesen
jességg
hogy a
temesta
, motos
mit ugy

ványok kezelése más egyénekre ruháztassék által, mink kik azt most üzni kezdik? Vagy nem sokkal inkább a haza s a józan haladás érdekében fekszik, hogy ezen ohajtásom valósuljon? — S nem világos-e egyszersmind márcsak ezekből is, hogy a P. Hirlap pártja a nemzettel nem egy, hanem csupán a második és harmadik osztály egy fractióját foglalja magában, és hogy ennél fogva még nem crimen laesae nationis, azt egy kissé szigorún megróni? — E megrovást pedig a haza érdekében cél- s korszerűnek tartottam, mert látam, hogy bizonyos emberek feladásukról és szerepükről naponkint mindinkább megfeledkeznek, hangulatban s tettben olyakat üzve, mik a haladás ügyét szükségkép hátravetik. Külviszonyainkat s helyhatósági viszonyainkat tekintve, kettősen szükséges, hogy a birtok az alkotmány súlyereje maradjon; az átalakulásnak e szellem ellen vétnie nem szabad: de illy eredmény nem eszközölthetik azok által, kik minden tetteikben, szavaikban merőben ellenkező szellemet s irányt árulnak el, kik azon elv ellen, mellynek szellemében kell történni az átalakulásnak, valóban dühös antipathiát mutatnak. Tudtam én, hogy az egyes tervek közt, miket felhozék, olyanok is vannak, miket a Hirlap nem helyesel: de nem is a P. Hirlapról magáról szóltam, hanem róla és pártjáról együtt; állításom ezéltzata nagyobb és terjedékenyebb volt, mert egy egészben akarám bizonyos ezéltzatok összeségét az olvasók elibe állítani s erre tökéletesen jogosítva valék: mer a pártok egy bizonyos solidaritás alatt állnak, s mivel ebből vezik erejüket, s mivel a rokonérzetük nagy számára hivatkoznak, mikor jelentőségüket bebizonyítani akarják, szükséges, hogy ennek kedvetlen következtetéseit is fogadják el. Ha valamely párt azzal védhetné magát, hogy egyik tagja egy, másik más eszmét nem fogadott el, úgy soha és semmiért sem lennének felelősek. A P. Hirlap pártja alatt azokat értem, kiket e lap mindíg dícsér, sokszor pártol, gyakran legyezget, soha nem hibáztat. — A helyzeteket akartam világosságra hozni s ebben célom, úgy látom, sikerült. Azok, kikhez szólék, azok, kiknek azt mondtam: tinmagatok s hazátok érdeke, e haza kifejlésének s haladásának java követeli tőletek, hogy a vezéri szerep az átalakulás epochájában ne maradjon azoknál, kik azt sokáig bitorlották: expurgiscimini aliquando, et capessite rempublicam; vegyétek kezeitekbe a dolgok kormányát: nem elakasztani a haladást, de eltávolítani magatoktól minden erőtetést s eltalálni a túlzás és hátralépés közt a közép utat; mikor, mondom, így szóltam, e szavaim meg fognak értetni e hazában. Érteni fogják polgártársaim azt is, hogy mikor én gr. Széchenyi István és Deák Ferencz tisztelt neveiket idéztem, — e férfiak neveit, kiktől véleményben oly sokszor különböztem s fogok is valószínűen különbözni — koránsem ennézetimet hátuk mögé dugni, hanem csak annyit akartam mondani, hogy őket oppositio dolgában az alkotmányos oppositio mezején, haladásunk dolgában az alkotmány formáikhoz kötött haladás térein látom, — olly téreken tehát, mellyeken velök közremunkálni kész vagyok: míg más részről a P. Hirlap pártjától e tulajdonokat megtagadtam. És eljő az idő, mikor ama különböző árnyéklatoknak minden férfiai kezet fognak a radicalisok ellen épen úgy, mint Angliában, ámbár ezt a Pesti Hirlap szerkesztője — újságíró létére — csudalatos naivsággal ignorálni látszik, lord Stanley és lord John Russel számos év óta mindíg együtt szavaznak, s ezentúl is bizonyosan együtt szavazandának, valahányszor radical-indítványok fordulnak elő. És nemcsak nem szándékom megosztani a tábor, mellynek a P. Hirlap vezére; sőt azt ohajtom, hogy annak egyes részei mennél jobban összeforrijanak, hogy így azok, kik ellenkező elveknek hódulnak, ovassanak minden lehető eszme-zavartól; és hogy világosan kitűnjék a P. Hirlap pártja, s az alkotmányos oppositio közti határvonal. Már Napoleon elmondotta: „Semmi sem ad annyi bátorságot, semmi nem világosítja fel úgy az eszméket, mint ha az ellenség terveit s helyzetét jól ismerjük.“ *)

Nyilatkozásom végére hagytam a P. Hirlap azon vádját; mint-ha én a kormány ápoló kezei alatt behegedt sebeket akarnám újra felszaggatni. Eltalálta a P. Hirlap, hogy ezen hír az, mi lelkemben legkeserűbben fogna rezegni, ha megpendítésére okot adtam volna, de feledé, hogy e részben viszontlási fegyverek az én kezemben is vannak. Nem kívánok velök élni, csak azt jegyzem meg, hogy ha csekély személyennek van valami kevés érdeme a politika mezején, az épen abban áll, hogy a mások által, bárha tiszta szándékkal is, megrontott bizodalom helyreállításához csekély erőmmel én is járultam. Én épen nem csudalom, hogy a békéltetés szerepe a P. Hirlap szerkesztője előtt is kedvet talált, és hogy a szeretet és bizodalom magvát akarná hintegetni; szívesen üdvözlendem őt e nemes pályán, de szerepet azért teljességgel nem cserélek, s kénytelen vagyok őszintén megjegyezni, hogy a P. Hirlap szerkesztője, ki igen értett hozzá „luctantes ventos, tempestatesque sonoras“ boesátani a hazára, a sokkal kopottabb, „motos componere fluctus“ t, még nem igen szerencsésen kezeli; a mit ugyan, ha a tényeknek önvéleménye felett némi becsét tulajdo-

*) Rien ne donne plus de courage et n'éclaircit plus les idées, que de bien connaître les plans et la position de notre ennemi.

nít, gr. Széchenyi Istvánnal összejövetelének után maga sem tagadand. Nála még mindig: „medio de fonte leporum surgit amari aliquid, et sub ipsis floribus angit.“ Ha azonban csakugyan hozzánk akar szegődni a P. Hirlap szerkesztője, addig is, míg az új szerepbe jobban beletanul, vegye tőlem, mint e mezőn régebbi practicustól, azon tanácsot, hogy az, ki a kölcsönös szeretet és bizodalom magvait akarja hinteni, nem mondhatja, hogy ő férfiasan szólni, s ha kell tenni fog; mert ezen tevése helyen igen rendes ellentét; még kevésbbé szabad pedig neki a béke-apositolnak, a fejezmegyei adófizető nemesekek, a most még törvényesen nem adózó nemes társaik ellen izgatni, legkevésbbé tanácsos pedig igen sűrűn idézni a Daguerreotyp íróját, mert így a „par nobile fratrum“ vajmi könnyen észbe ötlök; különben akadhatna olyan is, ki a béke és szeretet magvainak illyen hintegetését konkoly-vetésnek keresztelné. De hogy enigazoláson visszaterjek: hihető-e az, már csak önszereteti szempontból is, hogy én azon bizodalmat, mellynek helyreállításában fáradoztam, negédesen lerontani igyekezzem? S nincs-e e részben annyi jogom, mint bárkinek másnak, a tökéletes bona fides föltevését követelni? Egyébiránt teljességgel nem engedhetem meg, hogy ezen igen komoly kérdés az érzélgés mezejére vitessék át. Azon kibékülést, melly az országgyűlés végén megkésztült, meleg kebellet üdvözlém; de azért nem voltam már akkor is elég ujonez a politikában, hogy higylem, miszerint azzal minden élesebb surlódásnak, minden keményebb összezapásnak, — egyedekek pártok és érdekek közt — örökre eleje van véve. *) Olvassa végig a P. Hirlap szerkesztője a főrendi naplóban azon beszédemet, mellyre már két ízben hivatkozott, s látni fogja, hogy én már akkor előrejelítém a legrosszabb eseteket is, s kimondám többi közt a béke-fentartás feltételéül azt, hogy a közvélemények igazgatása böles és tiszta kezekben fog maradni e hazában. S midőn most ezen föltétel teljesen mellőztetik, midőn haladásnak kereszteltek az, mi jogrontás, midőn olly egyedekek vezérkednek, kik meggyőződés szerint elegendő kezességet a hazának nem nyujtanak, midőn municipiumok mindenhatóságának eszméje formális tudományos teoriává alakittatik, midőn fenálló érdekek ellen naponkint élénkebb s keserűbb fenyegetőzések történnek, egész osztályra nézve a lenni vagy nem lenni említettik, s nyíltan kimondatik az ohajtás — mint enfülcimmel csak kevés nap előtt hallám — hogy nagy birtokosoktól a megyéket az úr isten szabadítsa meg — akkor én bizodalomrontó vagyok, akkor én a kölcsönös szeretet örömvirágát téptem ki, mi által? — mert szót adtam az üdvös visszahatásnak, melly illy törekvések ellen mutatkozik, s naponkint erősebben mutatkozni fog; mert azon aggódom, nehogy ezen reactio retrograd iránynyá fajuljon, s a salakokkal együtt a tiszta érczet is magától eltaszítsa: békerontó vagyok, mert a győzelemittas felekezetest, a diadal órájában is emlékeztetem arra, mit tőle méltányosság s hazaszeretet kíván, és mert kimondom, hogy a nemzeti mozgalmak vezérszerepét nyugodtan látom az alkotmányos oppositio biztos köztiszteletű főnökeinek kezeiben? Illy körülmények közt méltányos-e, igazságos-e rám fogni, hogy hazám szentbékéjét gyilkos kezekkel fojtogatom? mintha bizony én idéztem volna elő ezen állapotot; mintha én volnék mestere az agitációnak, melly üzetik; mintha én tettem volna a nemzetet elsőbb figyelmessé a veszélyre, mellyben forog; mintha valami titkot fedeztem volna fel, midőn egy túlzó pártnak lételéről beszéltem. A diagnosist gyakorló orvos nem atyja a betegségnek. Azoknak, kik mindíg szabad sajtót, vitási korlátlan szabadságot, örökös, mindent orvosló napfényt emlegetnek, felette roszul áll, párt-érdekeikre nézve, a másképp vélekedőktől nem tudom micsoda kiméltést követelni, s szóval szóra azokat okokat hozni fel e kívánat mellett, mikkel a boldogult Gentz a megelőző könyvvizsgálatot, csakhogy sokkal jobban, védelmezte; felette roszul áll nekik — mondom — csudálkozni, ha azok, kiken olly sokáig paczkáztak, utoljára feljajdulnak, s nem hasonlítanak azon sváb herczeghez, ki mindenét átengedte a jövevényeknek, „um mit dem Feinde keine Verdriesslichkeiten zu haben.“ Csanád megye a mézár-székijogot kárpótlás nélkül eltörölni kívánja, Borsod megye a papi jószágokat akarja eltulajdonítani: de nekünk ne legyen szabad kimondani, hogy ez a sajátjog sértése; mert ez a szent békét megzavarhatná, s azt képzelhetné a kormány, vagy más valaki, hogy a sajátjogi jog ellen irányok léteznek ez országban! Más szavakkal: legyen nyilvánosság mindenre, csak nem egy bizonyos párt igyekezeteinek jellemzésére nézve, s az egész világ tartozzék hazafi fénymázt kenni terveire, hogy azoknak valódi jellemét senki ne láthassa. Gyönyörű politika — ezen párt számára, de az ne kívántassék hogy ebben a mindent elsimítani akaró manoeuvre ben a pártot az én csekély tollam is elősegítse. Nem szabad senkire irányokat tolni, mellyek nem övéi: de a ki pártharczok mezején a szónak hisz, és nem az összefüggő cselekvések szellemét látja,

*) Dans le premier enivrement d'un succès on se figure que tout est aisé, on espère satisfaire toutes les exigences, toutes les humeurs, on croit que la supériorité des lumières et la sagesse des esprits surmonteront des obstacles sans nombre, mais au bout de quelques mois la pratique vient démentir la théorie. Chateaubriand.

a phrasisokat tényeknek veszi, a tényeket nem méltányolja; a ki nem tudja, hogy fenszóval alkotmányrontást párt hirdetni soha nem fog, ki azt hiszi, hogy behúnyt szemmel legbiztosabb járni a világon, az menjen, álljon be minélelőbb szárazdajkáknak; de a közdolgoknak hagyjon békét, mert különben egy szép reggel azt fogja észrevenni, hogy kezét lábát megkötötték.

Egyébiránt mind ezen álokoskodás alatt egy még gyökeresebb tévedés fekszik. A kormányról nem tehetni föl, hogy nem tudja a kérdéses pártnak igazi jellemét, cselekvését, eljárását. Ez azonban koránsem elegendő ok a bizodalom megbomlására: mert egy alkotmányos ország kormányának tudnia kell, hogy a szabad vélekedések mezején mindenféle pártnak kell és lehet lenni. Nem is akadhat fel ezen; csak akkor csökkenne a bizodalom, ha ezen párt egyedáruságának magát a nemzet alávetné. És valóban, a mely mértékben növekednék ezen párt hatalma, ugyanazon arányban fogna a kormány bizodalma alaszállni a nemzethez, és fordítva: azon arányban növekedni a bizodalom, melyben e párt ereje alábbszálland. Ezen utolsó eredményt pedig semmi sem mozdíthatja inkább elő, mint világos többszöri elmondása annak, hogy e párt mit csinál, mit akar, hova viszen? Mióta ezen párt egyes emberei a sajátági jog megtámadását indítványozták a nélkül, hogy a főnökök szükségesnek tartanak az ünnepélyes ellenmondást; mióta világosan törvényhozői körbe tartozó kérdéseket megyeileg tetlenül kettévág: átlépett meggyőződés szerint a rubikonon, áthágtá a határt, mellyen az alkotmányos oppositionnak áthágnia nem szabad, s kötelessége minden hazáfnak ezt minél többször s minél hangosabban kimondani.

Ismerem az állás töveit, miknek kitéve vagyok, midőn az itt kimondott nézetek organumává tettem magamat. Jobbrul s balrul, mögöttem s előttem hallom zúgni a szörnyű szót, hogy 'kormányember' vagyok. Én pedig egyenesen kimondom, hogy igenis 'kormányember' vagyok. Vagyok pedig kormány embere a szónak azon értelmében, hogy kárhoztatok minden működést, minden elvet, mellyek törvényes és hathatós kormányzást lehetlennének; mert meggyőződés szerint hathatós, és nem nominalis kormányra van szüksége a nemzeteknek, hogy boldoguljanak, statusemberekre, és nem prokátorokra, hogy nagyok és erősek legyenek. De mindenek előtt és felett magyar vagyok, fia ezen szeretett hazának; minden egyébnél fontosabb előttem ezen országnak boldogsága és érdekeinek, nemzetiség s alkotmány alapján kifejlése. Hitem az, hogy minden, mi ezen országban jobb kormányzati rendszer érdekében még szükséges, a természetes uton el fog éretni: részint az anyagi érdekek kifejlése által, melly érezhetőbbekké teendi a helyhatósági visszaéléseket, s egy magasabb ellenőrség szükségseit: részint az értelmesség előmenetelétől, mert hiszen — nem lehetséges — hogy a magyar vállakon álló egészséges fők előbb-utóbb túl ne adjanak amaz, egész Európából kicsapott tévtanokon, mik most a bölcsesség culminatiója gyanánt üdvözeltetnek. Ezen uton reményelem én azon fentebb érintett eredményt, melly majd egy jobb korban párosodni fog a haladás, kifejlés és józan szabadság minden nemével. És ha volnának bár hol is — oly ármányosak, kiknek szemében e haza békés kifejlése szálka, kik gyűlölik nemzetiségünket, kik boszankodva látják, mikép jó uton valánk e hazában rendet és szabadságot, jólétet s nemzetiséget, szellemi erőt s anyagi boldogságot összhangzatba hozni: a kik örömmel látnák, hogy ezen lassú de biztos működés, ezen üdves közremunkálása a nézeteikben elágzó de tiszta szándékban összeforrt hazafiaknak, megbomoljon, ha — mondom — volnának illy ellenségei a hazának, azoknak annál hathatós szövetségese a P. Hirlap pártja, mert hinné akarom, hogy nem tudja, mit cselekszik. — Gr. Dessewffy Aurél.

Pestmegyei közgyűlés. (folytatás) 11) Főjegyző Nyáry Pál indítványa következtében kinevezett választmánynak a bűnvádi eljárást tárgyazó munkálata tanácskozás alá vétetvén, hosszas érdekes vitátás után, következő nevezetes határozatok keletkeztek: a) a büntető törvényszék a polgáritól személyzetére nézve is elkülönítessék; b) a büntető törvényszék táblabirái választatni fognak, s az minden héten legalább egyszer összeülend; c) olly esetekben, mellyek rövid uton szoktak elítéltetni, s három évi fogságnál kisebb büntetést huznak magok után, a vádlott szabadon választandó védelmezője őt élő szóval védelmezze; melly végre d) a Pest megyei törvényszék nyilvános léssen, s egy terem e czélből a közönség számára fog alkalmaztatni. Az itéleltozás külön teremben történik. **12)** Beadván vélekedését a bal-vasut tárgyában kiküldött választmány, a fontos tárgy létesítése végett felírás és körlevél határozatott.

Veszprém, november 8. — F. hónap 2án kezdődött évnegyedes közgyűlésünk. Ugyanekkor 1) bemutatta elnöklő első-alispán ur azon szerződést, melly a megyei adózók által eddig természetben kiszolgáltatott termékek s kiszolgáltatandó kenyér portióknak áresökkentési után haszonbérbe lett adására nézve A. S., St. V. és L. J. szállítókkal kötöttet. mellynek erejénél fogva a nevezett szállítók, a megyében minden állapotási helyeken szállásoló, nemkülönb az átutazó katonaságnak, és a megyei katonák számára megkivántató

szénát (8 fontos részletét, 3 fontnyi szalmával együtt értve) 8^{10/16}, a zabnak részletét 8^{1/16}, a kenyérét pedig 3 pengő krért, saját költségükön az illető helyekre szállítva, kiszolgáltatni, magokat egymásért jótállva kötelezték, azon jelentéssel, hogy a megbízó megyei végzésben, csupán a természetvények, s így csak a széna és zab érdekelttven, kívánják-e a K. K. és R. R. e szerződést, melly jóváhagyás reménye alatt a kenyérre is kiterjesztetett, elfogadni, ide értvén a rabok számára kiszolgáltatandó kenyér-adagokat is. — E szerződés, miután ugyan a tavali piaci árhoz képest, melly szerint a zab 7^{1/8}, a kenyér 3^{7/8}, a széna pedig 10^{2/8} krba került beszámítás utján a házi pénztárnak, jutányosnak, s az adózókra nézve hasznosnak találtatott, próbatétel végett egész kiterjedésében helybenhagyatott; teljesedésbe vételével pedig a jelentő első-alispán ur olly utasítással bizatott meg, hogy ezt a rabok számára megkivántató kenyérre is terjeszse ki. Ezen megyei adózókra aránylag kivetendő öszvegnek viselésével, valamint a toborzás-pénz fizetésével is, a jobbágytelken lakó nemesek közül csupán azok terhelhetnek, kik a jobbágytelkek használatába az 1836dik t. cz. kihirdetése után léptek, s ennek figyelemben tartása a járásb. fő-s al-szolgabiráknak s a számvevői hivatalnak meghagyatott; így a szállítók által kiszolgáltatandó természetvények tárgyában előfordulható nehézségek elintézése is járásb. fő-s al-szolgabíró urakra bizatott; a fő felvigyázás pedig másod-alispán urat illeti. **2)** Bemutatta azon választmány jelentését, melly az ujonan építendő megyeház érdemében kinevezetvén, legujabban a börtönöknek külön leendő építése tárgyában vélemény-adásra utasítottatott: — a K. K. és R. R. a börtönöknek, a megye ugynevezett szedreskerti telkén, hol idővel?! a megyeház is épülhet, leendő építését elhatározzák, s első-alispán ur oda utasítottatott, hogy a megállapított terv szerint kivántató költségek előleges felszámítását, az eddig illy közterhek alá öszzeírt nemesekre s azokra, kiket a törvény e nevezet alatt ért, kivetttven úgy, hogy mindenekelőtt fejszámra 1/3 rész osztassék ki, a többi pedig a birtokra vettessék: s ezen aránylagos kivétést az illető földesuraságokkal s nemes helységekkel közölje, s azokat ezen öszvegnek önkéntes ajánlatkép minélelőbb, ha mindjárt több részben is leendő megadására buzdító levelében hathatósan szólítsa föl, hogy a kivételre szükség ne is legyen; — Steiner építőmester által készített terv elfogadtatván, azonban a fuvarozások az adózó néptől viselendését a K. K. és R. R. méltányosnak tartván, e tekintetből a benyújtott építési tervezetet a nm. Helytartótanácschoz fölterjesztetni rendelék; s ezen építésnek és szükséges munkáknak — áresökkentés mellett leendő vezetésével, s e végett szükséges lépések megtételével az ezen ügyben is, mint más köztárgyakban, buzgó lelkesüléssel foglalatokodott s böles tárgyismerettel bíró gróf Zichy Ödön bizatván meg, az ezen megbízást a K. K. és R. R. örömeire el is fogadta, sőt eddigi részvétét tettelges aldozattal is kívánván bővíteni a börtönök építésére ezer pengő forintot ajánlott, s ezt testvérje gr. Zichy Edmund 200 p. frttal nevelvén, e szép ajánlatok éljen kiáltással fogadtattak; másod-alispán ur pedig a szedreskerte dülő kerteknek megszerzésére utasítottatott. **3)** Felolvastatott Nógrád megye levele, mellyben sérelemkép adja elő, hogy a helyv. vallású losonezi iskola-kormány a r. kath. ifjakat iskolájokba venni vonakodék; e tárgy, a mult országgyűlésen már vitatkozás alatt lévén, s iránta a két táblánál történt megállapodás után, ő Felsőházhoz törvényjavaslat s fölírás is terjesztetvén, a jövő országgyűlési utasítások közé jegyeztetni rendeltetett, olly formán, hogy ha e tárgyban k. kir. leirat az országgyűlésre annak idejében nem érkeznek, a küldendő követek annak kiadatását a megye részéről is sürgezzék. **4)** Csanád megyének, az 1557: 13. 1567: 26. t. cz. eltörlesztését indítványozó határozata, melly ellen jog. törvény s józan politika egyaránt szavokat emelik, sem a factumra, sem az elvire nézve nem pártoltatott; sőt igen ohajtották volna e megye K. K. és R. R., hogy Csanád megye ezen megkereséstől kimélt volna meg bennünket, minthogy a feljajdulásra Kopácsy Józsefnek, köztiszteletben volt másod-alispánunknak a kir. táblához lett kineveztetése adott alkalmat, kit mi örömmel és szeretettel birtunk, és fájdalommal vesztettünk el. **5)** Sainte Csanád megyének a széki jog-eltörlesztése tárgyában küldött levele az országgyűlési utasításokat készítő választmánynak adatott ki, s egyszersmind Csanád megye értesítettni fog, hogy az e megyei adózók olly szomorító s mondhatni borzasztó helyzetben, mint azok sorsa a fölszólításban élénkül föstetett, csakugyan nincsenek. **6)** Fejér megyének az országgyűlési naplóra nézve tett indítványa közpártolást nyert. **8)** A nm. királyi Helyt. tanács azon k. intézvénye, mellyben legfels. rendelet következtében a fölöl értesít, hogy a cs. kir. örökös tartományok mindea törvényhatósága a magyar törvényhatóságokkal, és viszont, czentul deák nyelven tartoznak levelezni, miután a megye mindennemű külső törvényhatóságokkal csak a Helyt. tanács utján áll levelezésben, s ezzel pedig tovább is csak magyarul fogna folytatni, tudomásul vétetett. **8)** Turóc megyének a püspököket főispáni méltóságtól megfosztatni indítványozó határozata az országgyűl. utasításokat készítő választmánynak adatott ki. **9)** Nádor ő fensége levelében a nemzeti színházra országosai

ajánlott öszv
fizetését sür
fizetett menn
tás nélkül le
lentést tegy
tia hivatalos
augustusban
sen a megb
elkötetett v
kérven: miu
s a további v
teljesítésére,
ságos és tör
rénytelen vo
szolgabíró e
törvénykhe
zatott. Amj
tekintetből
hogy Szakon
bet tett a
várjuk az u
vannak a fac
a hónapok u
lóban nem t
egész komo
hogy azokk
hogy az, a r
tok sérthetl
tő egyáltaljá
korszerű esz
K. K. és R. R.
tásokhoz k
előmozditan
Isztvánnyar
lés elősegél
tató segédfo
abból haran
den lakosin
nak, és r
ny a i n a k
brózy Lajo
azt mondott
dön jelen i
nagy, akko
cath. föl ke
el enkeblem
zi javak sé
nink közöl
vokat; esa
atyákat, é
vül hagyini
felejtse a
kozásba
erdeke me
mellyel eg
seltetni tar
m egy ő z
iránt is; n
ket, mi, l
hogy P. M.
személyel
evang. va
az illető
kerrül tee
sértő kife
szolgáltat
azon megj
14) Az
kiküldött
folytatolag
széken fo
Kor
lésen fel
rint a nem
letőségén
határozva
szedett s
nek pedi
tolt; egy
velezésre
papi jósz
egy hadi
bornokho

ajánlott öszvegből e megyére kivetett mennyiségnek minélelőbbi lefizetését sürgetvén, első alispán ur oda utasított, hogy az eddig befizetett mennyiséget, az illető pénztárnok által a sóháznál halasztás nélkül lefizettetvén, a nyercendő nyugtatvány bemutatásával jelentést tegyen. 10) A helv. vall. követő dunántúli superintendencia hivatalos levelében, a pápai főiskola tanuló ifjúsága ellen f. é. augusztusban használt fegyveres rendőrségnek eljárását, s különösen a megbízásokkal állítólag visszaélt fegyveres polgárok által elkövetett vérontást vizsgálat után a megye által ítélet alá vétetni kérvén: miután ezen eset már törvényszéki tárgyalás alá vétetett, s a további vizsgálat is megrendeltetett, ennek minélelőbb leendő teljesítésére, Szakonyi Lajos főbíró ur, kinek e tárgyban eddigi igazságos és törvényes eljárását néhány részrehajló gáncsolni elég szerénytelen volt, ettől leendő fölmentését kérvén, Hunkár Sándor szolgabíró esküttársával kiküldetett; a további rendelkezés pedig a törvényekhez képest eljárandó törvényszék decretális bíróságára bízott. Amjőjjön ezen tárgy is, ha úgy tetszik, a Collegium kiméltése tekintetéből szokott elsimítási proceduránk alá! de ismerjük meg, hogy Szakonyi L. főbíró ur nem tő b b e t, hanem talán ke v e s e b b e t t e t a collegium kiméltéséből, mint tennie kell vala; azonban várjuk az új vizsgálat eredményét; mi is elfogjuk mondani: ime itt vannak a factumok, tagadjátok a factumokat!!! 11) Beregmegyének a hónapok új elnevezését tárgyzó levele vizshangra nem talált; valóban nem tudjuk, szánjunk-e olly megyét, melly eféle apróságokkal egész komolysággal foglalkozik, vagy irigyelljük boldogságát, hogy azokkal foglalkozhatik. 12) Borsodmegye indítványa, mint-hogy az, a maga épségében fentartatni kellő egyházi törvényes birtok sérthetlenségének megcsorbitásával volna egyedül eszközölhető egyáltalában nem pártoltatott; mennyire azonban a népnevelés korszerű eszméje általánosan érintetik benne, ennek szükségét a K.K. és R.R. már előbb e tárgyban hozott végzések, s követi utasításokhoz képest is elismervén, s azt törvényes uton minél előbb előmozdítani ohajtván, az országgyűlési utasításokat készítő választmányra bízott olly terv készítése, melly szerint a népnevelés elősegítése köztehernek tekintetvén, s így az ahöz megkívántató segédforrások összealakítására mindenki járulni tartozván, az abból háramló jótékonyág is valláskülönbőség nélkül a haza minden lakosira egyaránt kiterjesztessék, a törvényes birtoknak, és minden vallásbeli felekezetek alapítványainak maga épségében fentartása mellett B. Ambrózy Lajos mult országgyűléskor a főrendi tábla egyik ülésében azt mondotta: öröm érzet lepi meg keblemet, mert látom, hogy midőn jelen időben más nemzeteknél vallástárgyában az ingerültség nagy, akkor hazánkban a szeretet ünneplé legjobb ünneplé, akkor a cath. felkel föl a protestantismus mellett, illy örömteljes érzet fogta el enkeblemet is, látván, hogy a birtok szentségének, az egyházi javak sérthetlenségének védelmére kitünő capacitással bíró egyénink közül Zs. I., Cs. I. a protestantismus kebeléből emelék szavokat; csak S. G. beszéde zavarta meg kissé örömet, ki a sz. atyákat, és sz. írást csak nem akarja a tanácskozási teremnek kivül hagyni, s hajóknál fogva hurcolja a zöld asztal mellé; de ne felejtse a tisztelt ur, hogy veszelyes a vallások feletti vitakozásba mélyebben avatkozni, mint azt a polgári állomány közérdeke megkívánja; ne felejtse, hogy azon kölcsönös tisztelet, mellyel egymásnak nem írott, de elidegeníthetlen jogai iránt viseltetni tartozunk, tiszteletet követel egymásnak nemcsak vallások meggyőződése, hanem abból folyó cselekvényei iránt is; ne tegyük guny és tiszteletlenség tárgyává a kegyeleteket, mi, kik a népet nevelni akarjuk. 13) Sz. I. főbíró jelenté, hogy P.M. külsővati pléb., Pecz Imre evangelicusnak Kis Anna cath. személyli házasságra lépését akadályoztatta, egyszersmind az evang. vallásbelieket sértő kifejezésekkel illette; — ezen esetnek az illető lelkész meghallgatásával leendő megvizsgálása, s a sikerrül teendő jelentés-adás első alispán urra bízott; mi pedig a sértő kifejezéseket illeti, a vád megvizsgálása, s az elégtét kiszolgáltatása végett az egyházi hatóság megkerestetni rendeltetett, azon megjegyzéssel, hogy a sikerről okvetlen tudósítsa a megyét. 14) Az ujonczállitaskor elkövetett visszaélések megvizsgálására kiküldött választmány, munkálkodásáról vezetett jegyzőkönyvét folytatólag bemutatván, a visszaéléseknek ezen halmaza törvényszéken fog tárgyalatni.

Komárom, novemb. 11. 1841. F. hó 2kán tartott közgyűlésen felolvastattott nádor ő. cs. kir. fősége felszólítása, miszerint a nemzeti színházra 1840. 45 t. cikkbeli ajánlatból a megye illetőségének lefizetését kívánja; mellyre azon alázatos válasz lön határozva, hogy octob. 4én tartott közgyűlésből, már eddig beszédett s 6000 pengő ftot haladó öszveg elküldetett, a hátralévőnek pedig minélelőbbi behajtása főszolgabíró uraknak meghagyott; egyszersmind pedig a fenséges főherczeg magyar nyelven levelezésre kéretett; — továbbá e felszólítás, valamint Borsod levele a pápi jószágok jövedelmeinek szabályozása iránt; és Trencsénynek egy hadi szolgálatban lévő ifjúnak előléptetése végett, Csorics tábornokhoz intézett kérése, s annak azon válasza, hogy e megye

vele német vagy tót nyelven levelezen, a jövő 1842 évi január. 10én kezdendő közgyűlésen lesznek bővebb tárgyalás végett fölveendő. — A mlgos főispánnak f. hó 15diki név ünnepe, a RRk hazafi örömeiket kifejező levéllel tisztelkedni elhatározták. — A házi volt főpénztárnoknak, ellene october 15én csődület megnyitását rendelő törvényszékhez — a számvevő küldöttség elmarasztalása iránt benyújtott két rendbeli nyilatkozása, a gyűlés elibe terjesztetvén, innen további megvizsgálás végett ugyancsak a számvevő küldöttséghez lön utasítva, azonkívül a n. mlgu Helytartótanács megkeretni határozatott, hogy az illető pénztárnok minden számadását 1842 évi jan. 26áig mint a csödper fölvétele napjáig megvizsgálni s észrevételeit elküldeni s ekép a megye egész kövételésének a perbe iktathatását eszközölni méltóztassék. — Ugyan f. hó 2kán a helybeli casino közgyűlést tartván, a részvényesek évenként 10 pengő forint befizetésre magokat három évig kötelezték, egyszersmind a pénztár erejéhez képesti könyvtárnak már szerzésével olvasó társasággá is alakulni kívántak, mire nézve az alapszabályok készítését választmányra bízák. —

Ausztria.

Bécs, novemb. 8án 1841. Ama számos viszony, mellyek az ausztriai monarchia fővárosát a magyar hazával összekapcsolják; valamint az, hogy Bécs a német nemzeti jellem egyik részletét az igénytelen kedélyt lakosai karakterében, szokásiban, szellemi s anyagi életében képviseli, az itteni híreknek némelkor talán olly érdeket nyújthat, melly azok megjelenését a „Világ” hasábjában igazolhassa! — Mi a társas élet köreit illeti, ezek is később szoktak mint bárhol másutt alakulni; és ha az idegen még a teli vigalmak idején is olly körök hiányát érzi, mellyekben a különböző társasági, művészeti vagy tudományos érdekek egyesülhetnének; a mostani időszakban, hol a falusi élet kellemei még az itteni családok nagy részét a várostól távol tartják, ezek egyáltalában nem léteznek. — A diplomatia főnökei, az ujonon kinevezett követek még eddig meg nem érkeztek, bár néhány hete már, hogy ő hgsége a statuskancellár külföldi utazásából visszatért, hol, mint azt a legkülönbözőbb árnyéklatu jelentések egyhangulag hirdetik, mindenütt legőszintébb részvétellel s tisztelettel fogadtatott, mint azon politikai elvnek — a békefentartásnak — koszorús hőse, mellynek szükségét Europa minden nemzete, de leginkább Németország anyagi előmenetelekért fáradozó népei olly mélyen érzének, s mellynek mindent — kivéve a nemzeti becsületet — föláldozni készek. Hogy a herczeg, eseménydús politikai életének tapasztalásától vezéreltetve, — egyrészt a korszellem ezen igénylétét fölfogván, másrészt a nemzeti becsületérzés kívánatit is méltányolván sem a felhevült szenvedélyeknek a béke-szent érdekét, sem a béke érdekének a nemzeti függetlenség jelentősebb, külföldi dictaturát követelő s gögöt nem tűró kívánatit föl nem áldozta, hogy így a pártokon fölülállván a mármár fenyegető veszélyt, gyáva engedélyek nélkül, elkerülni tudta, ezáltal nyerte meg újabban a német nemzet sympathiát; ez fejti ki azon enthusiasmus okait is, mellynek számos és ismételt bizonyítványait nyújtá utazása. E férfias öntudat és méltányosság szelleme biztos kezeségül szolgál, hogy a kölni ügy végképeni elintézése, mellyet biztos kútöbül jelenthetek, minden pártnál az érdemlett méltánylást megnyerendi; és nem mellőzhetem el ez alkalommal kijelenteni azon őszinte kívánatot, hogy ezen eredménydús eset hazánkra is némi hatással legyen, és mint a porosz kormány szerencsétlen lépései a vegyes házasságok kényes kérdését nálunk is visszahatólag ébresztették, annak kibékülést eszközölni újabb határozatai hazánkban is a vallások ingerültségét csilapítván, tisztább fogalmakat terjesztenek azon alapok iránt, mellyeken e kérdés végképeni elintézése egyedül remélhető. — A béke naprulnapra növekedő megerősültevel az itteni kereskedői világban is lassanként helyre kezd állani azon bizodalom, mellyet tavál a fenyegető háború s az ennek következtében szükségessé vált financiai határozatok olly erősen megrendítettek. Igaz, hogy a készpénz hiánya még igen érezhető, hogy az iparvállalatok részvényei p. o. előbbi virágzó állásukat eddig még vissza nem nyerhették; de lehet-e ez máskép, mintán majd egy év lefolyta alatt minden hónap új meg új commercialis szerencsétlenség hírért hozta, s a nyár elején némelly előbbkelő váltóházak rögtöni megbukása a lassanként helyreálló bizodalmat ujonon és kétszeres erővel megerendítette. Ama számos ok, mellyek már évek óta ez eseményeket előkészítették, a nagy közönség előtt ismétetlen vala; az itteni kereskedői világ látszatos gazdagsága a valóban létezőnek varázsszínébe burkolt; és még azok is, kik előtt a roppant vállalatoknak gyakran kelletlenül szűkebb alapja titok nem vala, elfeledkezvén arról, hogy itt is mint mindenben csak lassú fejlődés nyujt biztos eredményeket, s hogy alaptalan hitelen emelkedő kereskedés megbukása anyagát lényegében hordozza, hódoltak a tetsző látványoknak, s légváraik romlását mély illetődéssel vagy titkos elkésérüléssel vévén, gáncsoló és bizodalmatlanságot szóró fölszólalásokat a valóban károsítottaknak panaszival vegyítették. — Nem csoda tehát, ha e viszonyok hatása még

jelenleg érezhető; nem csoda, ha azon többször felhozott kérdést: nem lehetett volna a kereskedési szédelgések fokozott mértékű megszorítása által a történet szerencsétlenségeket nagyrészt elkerülni, vagy legalább azok hatását enyhíteni? a legtevékenyebb adatok s okoskodások ellenében is, még sokszor halljuk; biztató jelenet ellenben, hogy a kereskedés lassankint előbbi állásába visszatér, és napról napra azon remény növekszik, hogy e szomorú idők eseményei jövőben tanulságos tapasztalásul szolgálhatnak.

Nagybritannia. Viktória királyné angol f. hónap Skán 10 óra s 48 perczkor délelőtt szerencsésen egy szép, egészséges fiagzatot szült, a kis koronaherceg Walesi hg. címet fog viselni. Az angol nép öröme e szerencsés esemény fölött leírhatlan.

A londoni lordmayor-választás ritka ünneppélyvel ment véghez; nov. 9-kén a Guildhallban tartott meg a szokásos nagy lordmayori lakoma, melyen Wellington hgen kívül valamennyi minister, számos polgári és katonai hivatalnok és sok tagja a diplomatai karnak jelen voltak s az idegen vendégek közül Corsin hg is. Sűrű áldomások történt a walesi hg s a királyné egészségére, továbbá a hadsereg és hajóhad jólétére s a t. A hajóhadra intézett toasztot a „rule Britannia” ének kísérte.

Jövő évre a város-hatósági választások bevégezvők. Mind a két part, conservatívek és liberalisok, magokénak-hiszik a diadalt, — mi azt tanúsítja, hogy jóformán egyenlő erőre oszlottak. — O' Connellnek dublini lordmayorra választását a Standard a legnagyobb csufiságnak nevezi, mely az egyesült ország protestantsmusán történhetett.

A Naval and Military Gazette arról tudósít, hogy a hajóhaditoborzások élénken folytatottak; mindünnen öznlik a szolgálat-keresők sokasága, „Ocean” sorhajó Sheernessnél egészen felkészült. Minden hajó, mind honn, mind künn teljesszámú legénységet kap. Azután valószínűleg hadi mozgalmat teendünk, — vagy legalább készen tartandjuk magunkat rá, hogy az északamerikaiak minden függőben levő kérdés kiegyenlítésére kenyszeríttessenek, s csak azután reményelhetni a hajóhadnak békélésre szállítását.

Sudbury-hallban Adelheid özv. királyné súlyos beteg s a Globe szerint kevés remény van életéhez.

Franciaország. Páris, nov. 9, A Courrier francais 6000, a Constitutionnel 5000, a Presse csak 2000-re teszi a hadi szolgálatból elbocsátandókat. — Azt állítják, mond a Charivari, hogy a hatósági lovas őrség 1/4-del szaporították. A hatósági katonaság ellenkező arányban növekszik a lefegyverzés mellett. — A Courrier francais így okoskodik: Guizot úr mindig ellene volt bármilyen mérsékelt választási reformnak is, ha tehát most ez ügyben enged, elveinek ebbeli feláldozása csak onnan

magyarázható, hogy meg akarja menteni veszélyeztetett helyzetét. Ha ő módosíthatja a cabinetet politikájának módosítása nélkül, minden reformtervet elvetett volna. De mivel Dufaure és Passy urak nem akarják föltétlenül elfogadni az october 20kai örökséget, talán megegyeztet a választási lajstromhoz csatolható 18,000 esküdt elfogadásában, mit köztők és közte felállítandó hid gyanánt tekint. Az oppositio úgy veendi e reformot Guizot kezeiből, mikép az amnestiát elfogadta Molé kezeiből. Minden esetre az oppositio egyik morális győzelme ez. De ez vissza nem fogja tartoztatni a baloldalt, a követ-státushivatalnokok, a szeptemberi törvények által védett visszaélések és kihágások, a spanyolhon iránti gyáva politika, és a személyes kormányzás rendszere elleni kikérelést.

Páris, nov. 7. Mondják, hogy az öt hatalmasságnak a spanyol ügyekben konferentiája itt fogja tartatni. Ez, ha valósul, a francia ministeriumnak spanyolhon ellenében követett magatartását tekintve, nem volna kis jelentőségű.

A francia követkamara a Journ. de Debats szerint dec. 27kén jövőnd össze.

Németország. Karolina Friderika, özvegy bajor királyné f. évi nov. 13kán meghalozott élte 66dik évében. Az ausztriai udvar ennek következtében nov. 18kától nov. 29kéig tartandó gyászt viselend.

Belgium. Brüssel, nov. 7kén. Ujabb elfogatások nem történtek az ismert összeesküvés ügyében, — sőt némely személyek, s a többi közt három a hollandi határon elfogatott hölgy is, szabadságba helyeztetek. A nyomozások és vallatások folynak; az egész ország hangulata csöndes. Még mindig tart azon merész gyanú, hogy ezen ügy Hollandia részéről nógattatott, s némely lapokban úgy nyilatkoztak e tárgyban, hogy Hollandiától szükséges czáfolat váratik. A nép azonban ott is mint itt, határozottan a merény ellen nyilatkozik.

Vegyes hírek. A National, septemb. 15diki egyik cikelyeért törvényszék elibe idéztetett. — A pairkamara küldöttsége nov. 13d. ült össze Luxemburgban s a szeptemberi merény miatti vádlottak közül 15 — 20. személyt szabadon bocsátott. A Quenisset-t illető bűnperben f. hó 15d. kezdendete meg üléseit. — Laffarge assz. pere, miután a semmitótv. szék ügyvéde folyamodását félre vetette a gyémánt-ország kérdésében, teljesen bevégeztetett, s ő a clermont-oisei börtönbe fog áttétetni, hol rá 860 (l) társnéja várakozik; divatos ruháit szürke darócposztóval fogja felcserélni, s tinta és papir helyett a ház szabályszerű munkaszereivel fog elláttatni, s így legalább börtön-memoires-aitól fogja megmenteni a közönséget (?) — A canterburyi érsek a status-tanács megbízása következtében, a királynét s fiait illető imaformát elkészítette. — Novemb. 10d. Portsmouthba parancs érkezett 12. hadihajónak vitorlakészen tartására, közöttük 4 fregata van, mindegyik 50 algyuval. —

ÖR.

Budapesti hírek. Pest nov. 22én. Negyed napja borzasztó eset történt egy iteni vendégfogadóban. Egy fiatal külföldi nadályáros meggyilkolt egy leányt, kit magához csalt, még eddig bizonytalan hogy miért, s ezután magán is kilencz késdöfést tőn, s véreben fetrengett, míg délkor az ajtó felötretett. Ő a kórházban gyógyítatik, sebei mint látszik halálosak. — Az öngyilkolás nálunk napi rendre került, ugyan ezen napokban egy bádogosmester megétette magát; egy mézáros pedig hasonló erőszakos módon vetett véget életének. Illy körülmények igen szomorítják világot öntenek erkölcsi statisztikánkra. Az öngyilkolás mindenestre az ön elszánásnak retentő foka, s hol illyféle elszánás szaporodik, mit várhatni ott a nép morális erejétől? — Budán egy tolvajtársaság fődötzetett fel, mellynel a Nákóházban minap történt tetemes orzástárgyai is megtaláltattak, úgy hogy ezen ezüst tárgyak s más áruk értéke közel 30,000 forintra rüg. — A városi tanács részéről kérelem nyújtatott be a nm. Helytartótanácsához, hogy azon négy kávésnak is, kiknek eddig megengedve volt az úgy nevezett „Hanzl” játék tartása, megtiltassék, mert a henye gazjátékosok serge annyira sokasul már városunkban, hogy ma holnap illy dologtalan csaló csoportok még igen komoly aggodalomba ejthetik a rendőrséget. — Vieux temps híres hedgüs, kit 1837ben vala szerencsénk itt hallani, legközelebb Pestre váratik. — A szellemzenély-társulat alakulnak nyilatkozik, s jövő hó első napjaiban adandja első zenélyét. — Tegnapielőtt tartott az Almanach-társaság közgyűlése; elnökül Lukács Möricz, szerkesztőül Erdélyi választatott meg. — Tegnapielőtt délelőtti 10 órakor a Műegyesület tartá közgyűlését köztisztviseltekben álló Fáy Andrásunk elnöklete alatt a casino oldalszobájában.

Nemzeti színház. Jövő szombaton, (novemb. 27. hiken) Udvarhelyi Miklós jutalomjátékaul bérletszűnással adatik: „Belizár.” Szomorú opera 3 felvonásban Irtá Cammerano Salvator, zenéjét Donizetti Szigligetiné assz. első színi próbáját teendő, a jutalmazandó iránti szíveségéből, Antonina szerepében fog föllépni.

Magtár-javaslatom. A Pesti Hirlap 81dik számába iktatott Szűkölködés című értekezés a jelen időponthoz igen alkalmas, miutana szűk gabnatermés hazánk több részeiben a szerkesztőséget — nép iránti buzgó jó akarattal fogva — nagy aggodalommal győtri. Kivánatai a jelenre segélyt, jövőre biztosítást tárgyznak. Elsőre nézve javasolja a köznépnél a pazarlással járó zajos lakodalmak tiltatását! — Szegény nép! — azok, kik legnagyobb pártolóidnak vallják magokat, szükség nélkül legnagyobb örömedtül akarnak megfosztani! Ezen javaslatához nem járulhatok, míg a népnevelés annyira nem terjed s a nép annyi philosophiára nem tanítatik, hogy az erkölcs gyönyörét többre becsülje az anyagnál, s míg legnagyobb boldogságát evésben s ivásban helyezi. Hibának tartom — midőn haladni, s a népet boldogítani szándékunk — az embereket úgy föltételezni, minőknek lenniök kelle-ne, és nem minők valóságban. Részemről ez utolsót elvnek tekintvén, s az emberek igényeit és szenvedélyeit hidegvérrel kutatván, tapasztaltam: hogy köznépnél a valódi szerelem ismeretlen, — a potiori fit denominatio — és többnyire a család szaporítása, gazdasszony vagy inkább főzőné, mosóné és varróné megszerzése a házasság fő ingere. Ebből következik, hogy gabna vagy bor szűkében az összekelés inkább másik

évre halasztatik, mint sem hogy vig lakodalom nélkül tartassék meg; és ezen halasztás több fohászokozást okoz a házigazdának, mint vőlegényfiának, mivel annak a családban egy dolgozó személy hibázik, minél fogvást helyesen nevezik feleségeiket, gyermekiket cselédnek. Mindemellett lakodalmaknál nagyobb a pazarlás hűsban, borban, mint gabnában, mert a mi szüntelen fő táplálék, azt nem szokás mohón kapni, midőn egyebekben bővelkedhetni, és így a nép lakodalmi a gabna általános fogyasztásában annál kevesebb különbséget tesznek, mert a vendégek honn bizonyosan több gabnát fogyasztanak kenyérben, mintsem a vendégség alkalmakor megevert rétesben: azért nem irigylem, sőt örülök a nép mulatságin, és francia IV. Henrikkel ohajtanám, hogy mindenki hetenként egy sült tyukot, vagy egyéb húst ehessék. De meggyőződésem, hogy ez csupa concessiók, örök megváltás, s a nemesség által felvállalandó adófizetés által el nem éretik, és ha a földesurak mindenöket oda adnák, még sem lenne a nép állapotja általános boldogabb, mielőtt t. i. az jobban dolgozni, iparkodni, tanult, mellyet annál kevésbé teend, minél több concessiót nyer hozzájárulása nélkül: ha pedig a nép nevelés nem annyira tudományra, mint szorgalom s ipargerjesztésre hat, úgy minden concessio nélkül is vagyonosabb lesz. Találhatni honunk minden részeiben jó és rossz, bő és csekély földbirtok mellett egyeseket, sőt egész községet, mellyek lakosai gazdagok, és jobban birják magokat, mint boldogabb helyzetű szomszédaik, sőt többnyire rossz földön több vagyonosabb ember szokott lenni, mint termékekkel bővelkedő földbirtokcsak közt. E különbséget okozza a szorgalom, mellyre a kénytelenség tanította. Azért vélekedésem szerint nem kell a népet a kormány nem nemesség elleni gyűlölségre, nem philosophicus eszmékre tanítani, nem olly perspectivát mutatni, melly soha el nem érhető, de még is ohajtozást gerjeszt, melly hasztalan ingerlés a sorsával előbb megelegült szerencsétlent megelegületlenre s nyughatalanná teszi, — mert még a leggazdagabb, legszerencsésebb sem juthat Utopiába! — hanem arra kell oktatni, mikép szereshet jelen állapotjában szorgalom s ipar által sorsához képest kényelmes helyzetet, és hogy nyomorult állapotjának oka nem az urak zsarnokságában, hanem ön tunyaságában rejtezik.

A pálinkafőzés ulalma is előadatik az érintett cikkben, mint olly lyan, melly gabna szűkében hasznos; sajnos olvastam, hogy némely megyék ezt meg is határozta! — Egyes személynel nem szeretem, de egy törvényhatóság méltóságával épen össze nem egyeztettem: olylyasmit rendelni, melly törvény elleni, vagy felesleges. E javaslat pedig mindkettőnek sorába tartozik: törvény elleni, mert mindaddig, míg szabad a nemesnek vagyonával tetszése szerint bannia, neki a pálinkafőzést sem tilthatni meg, ha csak hirtelen a lae 9us el nem töröltetik, melly minden liberalismus mellett is néhány akadályra találna; — felesleges, mert ha az úrnak meg nem tilthatni, nehéz megtiltani hasznosbérőjének is, mert ez annak jogával gyakorolja, s így a tilalom ismét a köznépre esik, és újlag pártját kell fogni a Hirlap szerkesztősége ellenében! — Továbbá állítom, hogy a rendelés egyáltalában felesleg, mert ha kevés a gabona, akkor nagy ára van, ezt pedig a bor és pálinka olcsósága mellett senki sem fogja veszteségre kiegészíteni, ha pedig a gabnának ára annyira lesz, hogy a pálinkafőzés hasznát hajt, akkor nincs

szükség — quod mezeven minden képzel, sok által szabad mozgalom tozására vezető jéhez pedig még képpen jó, és ha

Mennyiben a javaslatokban meg szükség elleni legyen, mire lamizsnán a szekrénye. Elfogadta, sőt ha fele tekintetekből ezen egy szóban len elhangzott, — mert dologhoz kége szándékot, — pet örökre az elgadják, az adótlakosai egy fillégeszen vagy nagy evenként néhány többet elhenylen

Egyetértek nagy része a Istenek; van esét veszt, ha szük termegithetni, ha a kosság, és kivá nyok sok megégyéb pazarlások, mivel a földnépe vőre valamit melegezteszerűbb, ez intézet nem di járuljon is ho hogy a magtár küsége segí kívánám, de a következményel van grófnak felkép szereti a nemesség általi vagy azt korszelekkü ajánlatot, melly semmi hálési költségek f nem csak az emutáni igyekedő adó viselésdónak a nemes minden igazságtalanságok vég hogy a földesur kodjanak; mer egy, rendkívül zessel, hogy at is a követk. orlitatik: éppen által nagylelkű az új alapítás veteltetnek. Er mire a henye karékoság napi munkát nek néhány év megmentheti.

Mindenek mi másféle mag nemcsak a gablástul és lopás hetni el. Az egépen az, a ki hogy észrevétő örömmel váró melly annál k s azt reinventat tudhatni, mell — Legalkalmas legyének, aká minők Mezőhe megkönnyítés gabna; de ho séklett magtár muló dolog; cbenlőv gabna rancsára Tem pitett: miért

Meglévő a gabnával ta vebb termés földjök nem heznek inség

szükség — quod erat demonstrandum. — Részemről tisztelven s védelmezvén minden ipari és szorgalmi szabadságot, és nem annyira némely képzelte, sok által nem is ismert, új jogokban, mint a szabadakarat utáni szabad mozgásban helyezvén, ennek akadályoztatására vagy korlátozására vezető javaslatához soha sem járulok; törvényelleni rendelkezéshez pedig még kevésbé. A P. Hirlap javaslatának többi pontja tanácsképpen jó, és ha nem sikerülne is, az intés semmi esetben nem árt.

Mennyiben a jellemi szükség fedezésére a Pesti Hirlapban előadott javaslatokban meg nem egyezhetem, annyiban kezet fogok a jövőendő szükség elleni biztosításban takarékmagtárok által oly formán, hogy ne legyen, mire a henyesség támaszkodhassék, azért ne a lamizsnán alapuljon, hanem legyen a takarékoság szekerénye. Erről sok év óta gondolkozván, eszméimet egy megye elfogadta, sőt hasznukat s célirányosságukat meg is ismerte, de különféle tekintetekből nem rendelés, hanem tanácskép hirdettetett ki, — ezen egy szóban álló különbségnek következménye volt, hogy sikertelen elhangzott, — mert gyakran az embereket a jónak, hasznosnak ismert dologhoz kényesíteni kell, különben a hanyagság legyőzi a gyenge szándékot, — pedig javaslatomnak feltételezett eredménye a köznépet örökre az éhségtől megmentené, sőt azoknak, kik azt egészen elfogadják, az adófizetésre is annyi tőkét biztosítana, hogy oly helység lakosai egy fillér-hozzáfizetés nélkül, több év múlva az adófizetéstől egészen vagy nagy részben mentesülnének: egyéb nem kívánatván, mint évenként néhány napi szorgalmas munka, mellynél földmivelőink sokkal többet elhelynének, vagy léha dolgozás miatt elveszítetnek! —

Egyetértek a Pesti Hirlap szerkesztőjével abban, hogy এখনak nagy része áldásdús föld; midőn csapástul megőrzi az Istennek; van annyi gabnánk, hogy olcsósága miatt becsét vesztí, és ekkor mindenkép pazaroltatik; azért ha szük termés következik, kész az inség. Ezen hiányon segíthetni, ha a népnevelésnek egyik osztályában a gabnávali takarékoság, és kivált a kenyérsütés tanítatnék, mellyhez a parasztasszonyok sok megyében nem értenek. Ezen s az idézett cikkben előadott egyéb pazarlások nagy oka a silányabb termésre következő szükségnek, mivel a földnépe közül kevesen vannak, kik akármi bű termésből jövőre valamit megtartanak, azért a helységekben magtárok felállítása legcélszerűbb, a gabnászükség elhárítására. Abban is egyetértek, hogy ez intézetet nem alamizsnakép állíttassék fel, hanem a ki hasznát veendő járuljon is hozzá, és azért a javaslat azon pontjához sem hajolhatok, hogy a magtár első alapításánál a földesurak nagy lelkűsége segítsen, nem mintha általában a bőkezűséget korlátozni kívánám, de mivel a Pesti Hirlap figyelmeztetett, hogy vigyázni kell a következményekre. Az adó és több vezércikk, valamint Széchenyi István grófnak feleletül irt könyvében elég világosan tapasztalhatni, mikép szereti a P. Hirlap szerkesztője, és vele több rokon érzetűek a nemesség általi áldozatos nagylelkűséget kötelességgé átváltoztatni, — vagy azt korszellemmel való fenyegetéssel kivíni, — és minden nagylelkű ajánlatot, vagy tehervállalást csak jogszerű igazságnak nevezni, mely semmi hálaadást, vagy megismerést nem érdemel. — Az országgyűlési költségek felvállalásában a nemességnek semmi nagylelkűségét, hanem csak az eddigi igazságtalanságból némi visszalépést látja, megmutatni igyekezték, hogy a nemesség nemcsak ezzel, de az egész háziadó viselésével tartozik, mellyel alkalmasint folytatólag a királyi adónak a nemességre rovatása követend: — pedig én értelmem szerint minden igazságos, mit a törvény rendel, különben a törvényes igazságtalanságok végét nem érjük. — Illy helyzetben szükségesnek tartom, hogy a földesurak a magtárok alapításánál javasolt bőkezűségtől óvakodjanak; mert a mint először az országgyűlési költségeket csak azon egy, rendkívüli esetben vállalták fel az ország Rendei, oly megjegyzéssel, hogy abból jövőre semmi következtetés ne vonathassék; még is a követk. országgyűlés ugyanazt tevő, s most már kötelességnek állítatják: éppen oly könnyen megtörténhetik, hogy midőn a földesurak által nagylelkűleg megállapított magtárok szükség — esetben kiürítettek, az új alapítás már nem nagylelkűségtől váratik, hanem kötelességtől követeltetnek. Ennélfogva javaslatom oda céloz, hogy ne legyen, mire a henyesség támaszkodhassék, hanem legyen a takarékoság szekerénye; ne röstelkedjék a nép évenként néhány napi munkát arra fordítani, és bizonyosan lesz minden iparkodó helységnek néhány év múlva annyi gabnája, mennyi azt a szükség félelmétől megmenetheti.

Mindenekelőtt a vermeket céliránytaloknak tartom, ha t. i. bármi másféle magtárra szert tehetni, mert itt biztosításról van a szó, ez által nemcsak a gabna megszerzése, hanem annak ép megtartása, s a romlásból és lopástul megmenetése is értetik, mellyet vermek által nem érhetni el. Az egér, vagy patkánytul fűrt lyukakon beszivaroghat a víz épen az, a ki hozzá örül van rendelve, maga lothat gabonát, a nélkül hogy észrevetessék mindaddig, míg a szükség elő nem áll, s a segélyt örömmel váró lakosok elromlott gabnát, vagy üres vermet találnak! — mely annál könnyebben megtörténhet, mivel a vermekben vizsgálódní s azt reinventálni lehetetlen, és ha a gondviselő többször változik, nem tudhatni, mellyik alatt történt a hiba, és kit kelljen felelőségre vonni! — Legalkalmasak erre a gabnacsövek (tubi fagotiani) akár légkizárólag legyenek, akár több sorokba keresztülmenő légvonó csatornák által — minők Mezőhegyesen már sok év óta sikerrel használatnak — a forgatás megkönnyítése mellett minden elromlásból s egyéb veszélytől ment maradjon gabna; de hol ezt meg nem tehetni, ott egy a helység nagyságához mérseklett magtárt köből, valogbul, vertföldből építeni, nem erejét felülmuló dolog; de az ilyen minden esetre biztos helyen, s a tűz ellen a benlévő gabnával együtt biztosítva legyen. József császárnak egy parancsára Temes és Torontál megyék minden helysége rendes magtárt épített: miért nem történhetnék ez jelenleg hazánk többi részeiben is? —

Meglévő a magtár, ezt megis kell tölteni, de mivel földmivelőink a gabnával takarékosan bánni nem tudnak, sok helyen még a legbővebb termés sem elég a házi szükségre, — a hazas zselléreknek rendszeren földjök nem lévén, gabnájok nem is terem, — pedig ezek is szintűgy éheznek inség idején, mint a telkes gazdák, mert a rendes gabna-kereset-

mód akkor elmarad, és szegénységük miatt nem is segíthetnek magukon úgy, mint ezek: azért oly módot kell keresni, mely mindenütt gyakorolható, mindegyiknek használjon, s a jövőendő szükségűli megmentésre önmaga által természetet gabnának évenkénti beadásával folytonos szükségét ne okozzon. Temes, Torontál vármegyében ezt lehetett eszközölni, mivel ott az igen bő termésű föld mellett, minden gazda néhány mérőt nélkülözhet, de nem úgy hazánk többi részeiben, s a hol talán megtehetnék a telkes gazdák, a hazas zsellérek még is kizárva maradvánának.

Sok helységnek van különös szántóföldje, egy vagy több telket bir, vagy a hol ez nem létezik, haszonbérbe vehetni. Bár milly eset legyen, javaslatom szerint, annyi földet kell a helységnek művelésre szerezni, hogy 6 — 8 év alatt a megkívántató s alább megmagyarázandó őszigabna-mennyiség megteremhessen. Ezen földeket szorgalommal művelvén, időszakonként megrágyáztván, a termett s tökéletesen megtisztított őszigabna a magtárba tétetik. Oly helyen, hol a helységnek bizonyos földje nincsen, helyeslem — de csupán ez esetben — a földesur nagylelkűségét felszólítani, hogy bizonyos mennyiségű földet, p. o. minden 10 házra egy holdat, e végre föltételeken, vagy minden föltétel nélkül adjon; — vagy urbéri rendezés esetében vállaljon a helység e végre több vagy kevesebb urbéri telket, mellynek tartozását az egész helység viselje, minden hasznát pedig ez intézetre fordítsa, — vagy legelő-elkülönzési esetben a szükséges mennyiségű földet e végre hasítsa ki és használja, mely nagy kiterjedésű legelőknél különbséget alig teend.

A hol semmikép földet művelésre nem kaphatni, vagy ez elég nem lenne, vagy a helység az adófizetésre is tőkét gyűjteni akar, vállaljon évenként bizonyos mennyiségű aratást, nyomtatást vagy cséplést, s a nyert részt fordítsa ez intézetre. Alig lesz oly helység, mely ezek közül egyet sem használhat, és ha találkoznak is, ezek száma oly kevés leend, hogy csupán kivételt képeznek a szabály alul; és még ezeknek is, azon negatív hasznuk lesz, hogy ha a nagy többség nem éhezik, a gabna ára mértékentül nem hág, s ők is könnyebben szerezhetik meg élelmiket.

De nem elég a gabonát csak megszerezni, hanem legnagyobb érdek fekszik annak szoros és célszerű kezelésében, és miután számtalan tapasztalás bizonyítja, milly hibásan s rozlelkűen kezeltek s pazéroltatnak, többnyire a községek jövedelmei, országos vagy megyei végzés által határozatnak meg a kezelési és ellenőrségi rendszer. Mindenek előtt számíttassék ki a gabnamennyiség, mely a lakosokat a kenyérszükségűl megóhatja. Vélekedésem szerint vérfonalul nem ház, nem telek, hanem lélek, vagy inkább gyomor-számot vehetni, mert a feljebb mondottak szerint ohajtanám, hogy szükség — esetben nem csak a gazdagabb lakosok, hanem szegénye is részesüljön a közmunka által gyűjtött takarékából. A személyszám összeírása után a szükséges gabnamennyiséget kell meghatározni, mely politicus számolás szerint átmérőleg — öreget s gyermeket összevéve — hét pozsonyi mérőt tézen egyenkint egész évre; de miután a föltételezett szükség egész éven ált nem tart; s valami kevés még is terem, s a tavallirul is marad, és ha őszi gabona nem termett is: tavaszi gabona, burgonya, répa, zöldség, gyümölcs sokat pótol; sokan hússal, szalonnával s egyéb félálattalnak, — általában 4, legfeljebb 5 p. mérőt egy egyéne számára pótlására kívántató búza vagy rozsmennyiséget. Midőn szükség — esetben a gabona személyszámra kiosztatik, igazságos hogy annak megszerzésére szinte mindenki egyformán dolgozzék; azért a munkáról rendes jegyzőkönyv vezetessék, a vonómarhávali munka irányban bevétessék, és ha a munka egyformán minden személyre ki nem osztathatik, a hiány másik éven pótolassék ki. Bár elérhetők parasztinknak, hogy a közmunkát ne tartanak henyelési alkalomnak; vajha meg lehetne őket győzni arról, hogy a ki rossz s henye munkája által polgártársait meg akarja csálni, önmagát csalja meg! — Ezen meggyőződés sok millió napzsámot megkímélne hazánkban!

A termés, aratás, cséplés, vagy bármi módon szerzett gabona tökéletesen megtisztítva ellenőrség mellett a magtárba rakassék; hol csövekben nem tartatik, forgattassék meg szorgalmasan, s egy vagyónával kezeskedhető becsületes lakosnak — habár az előljárók között nincs is, — számadása és felelősége alá adassék. Az ellenőrség, és számadásvizsgálat legnagyobb gondoskodást érdemelvén semmi esetben a jegyzőre nem bízathatik, mert ez szokta a helység számadásait készíteni, ritkán van annyi értéke, hogy kezeskedhessék, s a községek megcsalátása jobbadán ezek által, vagy segítségökkel történendik: azért az ellenőrség a lakosok közül választott egyéne kívül, az uraságra vagy tisztjére és lelkipásztorra bízandó, azon megjegyzéssel, hogy e három egyen együtt teljesítse, mely annál inkább lehetséges (ha más helységben laknának is), mivel rendszeren a régi gabnának inventatója csak aratás előtt, aratás után az újnak bemérése, és az ónak kicserélése kívánja jelenlétüket, rendkívüli esetek pedig ritkán szoktak előfordulni.

Midőn a gabonát légkizáró helyen nem tarthatni, az ó gabna aratás után újert a lakosoktól kicserélendő, hogy meg ne zsisikesedjék, magában értetvén, hogy csak tökéletesen kitisztított gabona vétethetik el. A hol a takarékmagtár számára buzaföld van, igen hasznos lenne, ezt különös aczélos, nehéz, jó buzával elvetni, szorgalommal meggyomlálni s tisztítani, s a lakosoknak magbuzául kicserélni, mely minden különös költség nélkül általában jó, tiszta gabonanemet hozand a lakosok közé, és hogy az ilyen több táperővel bir, mint más szemetes mag, megmutatni felesleges. Illy mag megérdemli, hogy cserében valamivel több vétessék, mint adatik.

Előrebocsátván, hogy e takarékmagtár nem a henyelés-előmozdításra, hanem valóci inség-elkerülésre szolgáljon, természetes hogy az esetek előre meghatározandók, mikor legyen a kiosztásnak helye? E végre mihelyt egy község illy takarékmagtárat felállítani kíván, folyamodjék a vármegyéhez egy kiküldetendő választmányért, mely maga mellé vévén a földesurat vagy képviselő tisztjét és a lelkipásztort, kihallgatja a lakosokat a közsönséges termés-mennyiségről, s ezen tapasztalások szerint meghatározza a zsinórmértékül szolgáló közepszerű termést, p. o. X. helységben egy holdon: 10 p. mérő búza vagy rozs. Ezen kulcsnak kitu-

dása után határozassék meg az eset, melyben a feljebb érdeklét járandóság — minden személyre 4 — 5 pozs. mérő — fele vagy egésze kiosztassék. Javaslatom szerint akkor le md — ha a közönséges termésnek felénél kevesebb terem, p. o. Xben minden holdon 5 pozs. mérőnél kevesebb, — helye annak, hogy a járandóságnak fele kiosztassék; ha egy negyednél kevesebb a termés, p. o. Xben 2 1/2 pozs. mérőnél alul, az egész járandóság kiosztassék. Megjegyezvén, hogy a rosszul művelő, tunya gazdák földjeinek termése, soha zsinórmértékül ne vétessék, és hogy ha vízáradás, jegverés vagy egyéb természeti csapás csak egy részét a vetésnek tenné semmivé, s ez annyi különbséget tenne, hogy a termés kevesebb felénél, a takarékból fele járandóság osztassék ki azok között, kik megkárosultak, a csapástul ment többi gazda mi sem követelhetvén; de az illy megkárosítottak sem kaphatják soha az egész járandóságot, bárha egy szemet sem arattak volna, mert ez egyes helybeli kár, és a gabonaszükség általános nem lévén a hiányzót könnyebben pótolhatják, elég pótlékul szolgálván fele járandóság.

Ezen határozott rendszabás előre kidolgoztatván, annak alkalmazását nem bízhatni egyedül a helységre, hanem az eset előfordulakor véleményem szerint a községnek a vármegyéhez intézendő folyamodásában kívánságát ki kell jelenteni, melyre kiküldöttség neveztessek, mely a földesurral és lelképásztossal együtt a termést megvizsgálja, és meghatározza, van-e esete az elosztásnak felében, vagy egészen, vagy sem; körülményes, és okokkal támogatott jelentést a vármegyére adjon be, hogy ha a végzessel meg nem elégedett község oda folyamodik, a nagy gyűlés meghatározhassa a küldöttség rendelkezésének megmaradását, vagy azt megmáshatassa.

A gabona mindaddig gyűjtessék a magtárba — ha a kiosztás szükségé időközben elő nem áll — míg a feljebb írottak szerint az egész járandóság össze nem jó, a többi — folyvasi gyűjtendő — legnagyobb áron adassék el, sőt ha a körülmények később az ár növekedésére reményt nyújtanak, tartassék fel addig, azért az eladás meghatározásába az uraság és lelképásztor is megegyezzenek. A bejött pénz biztos helyre, törvényes kamatra adassék. Ezen tőkéhez csatolassék minden egyéb jövedelmé ezen földeknek, u. m. a szőlő, polyva, rozs, alja; úgy szőlő egyéb őszi és tavaszi termésnek ára, bahogy a búza és rozs vetéseket másfelé kell vnoztatni. A mely község jövedelméről még jobban kíván gondoskodni, törekedjék több földet elvehetni, — több arvasi, nyomtatást vállalni, több fuvarozást tenni, és minden ezekből nyerendő pénzt a tőkéhez csatolni, sőt a közjövödményeket, úgy mint borárulást, helység malomát, réjait s egyéb bár mit szoros gazdalkodás és számadás alá vétetni, és minden pazarlás megszüntetvén a költségen felül megmaradó pénz a tőkéhez csatolassék, mely a járandó kamatokkal is neveltessek, míg annyira szaporodik, hogy az előre tett határozat szerint az adó felének, vagy egészen megfizetésére elegendő a kamat. Számítalan község illy formán gyűjtött s különféle fellallalt munkábul bevett pénzből nagy és szép templomokat épített; e szent czéla önmegszorításuk nélkül ezeket gyűjthetnek, miért nem lehetne ezt inség-elkerülésre, s az adófizetés megkönnyítésének reménykedveért tenni?

Ezen gabona-és pénztakarek az egész község tulajdona, melyhez előadandó esetben rendezett használatán kívül senkinek joga nincs; azért ha valaki lakását máshová helyezi, házat eladja, vagy meghal, bár mennyi része legyen a takarékok gyűjtésben, felőle mitsem rendelkezhetik, és azt senkire bar minő szín és név alatt nem ruháztatja; mert csak az jogosítatik a használatra, a ki szükség-eleiben mint rendes, megtelepedett lakos a helységben tartózkodik, különbséget nem tévén akár 1, akár 30 évtől fogva lakik ott, és dolgozik hozzá. De más részről ezen takarékgabona, és pénz úgy tekintessék, mint egyéb szent czéla tett alapítványok, melyet sem egyes, sem az egész község adóssága fejében elfoglalni, bírói zálog vagy executio alá venni, annál kevésbé adó vagy bár mi néven nevezendő teher alá vonható vagyonnak tekinteni ne lehetessen.

Ebből áll tervem, és ámbár előre meggyőződöm, hogy sokan — fájdalom! — a közönséges hanyagság és retiség miatt azt nem követendik, ha használat megis győződnek: még is reményem, hogy az elvetett mag nem mindenütt hull sziklára vagy vad bokrok közé, hanem valamely része jó földbe is kerül, és gyümölcsöt hozand, mellynek tapasztalása többeket utánzásra ingerlend; de ehez szükséges az igazítás, mely népünknel a megrogzött hanyagságon erőt vegyen; ehez nem értek, s azokra bízom, kik az adózó nép boldogítását csüggelelen igazítások irányul veszik, s ezzel talán több anyagi hasznót teendnek, mint folytonos concersiók sürgetésével; részemről emberi s hazafi érzelimnek eleget teszlek, midőn eszmémet köz megbíralás alá terjesztem: a követes nem az én dolgom, hanem öröklött fogok, ha használatom, és ohajtom hogy a követésre felbuzdítás végett minden eset hírlapjainkban közhírré tetteknék.

☞ **Zemplényből** novemb. 3kán. (Folytatás). Ezt követte ismét bizonyos tárgy, — egy tárgy, melyre a P. H. 33ik számában egy álnév alatti közlés szolgáltatott anyagot: s bárha ez által a később magát megnevező közlő, és hírlapszerkesztő a közönségre néz e, feltevéde meg nem engedve, jót tenni kívántak is, a szándék, mennyiben képzelték szerint jó lehetett, ismét újat tévesztő, mert ez által a már létezőt meghasonlásnak csak hathatós és kedvezőbb taplalék nyújtatván, minden esetre a képzelt jó eredmény a bekövetkezett káros hatás irányában úgy állhatott, mint 1: 10. — Körülményesebben a történetet elmesélni nem kívánván, azokat, kik magoknak e dolog felől több tudomást szeretni akarnának, a P. H. 33, s a századunk 66 számai olvasására utaljuk, itt csak annyit jegyezvén meg: hogy midőn egy, részint jegyzői, részint bírói hivatalok viselésében 10 évet töltött egyén ellen sem szolgálati huzamos ideje alatt, sem annak megszünte után legkisebb visszaélést mutató panasz sem fordult elő, akkor illy egyén ellen minden meghallgatás nélkül — még pedig egész alatlanságban — olljakat, minőket a 33ik számban olvastunk, véleményünk szerint szen-

vedély nélkül nem írhatni s ekkor az egyébiránt jó akarat becséből már csak azért is veszt, mert ártani kívánó szándékkal idéztetik elő; közbeszólván, megjegyeztemi kérjük: hogy mi ezeket nem a vádlott egyén, mentségére hozzuk fel, — ha csak ugyan vétésnek fog találtatni, viselje büne érdemelt súlyát, — de csupán s egyedül az eljárás mód fontosságát vizsgáljuk. — Azonban tetemesb ennél az illető szerkesztőnek hibája; mert minden esetre őt illeti annak gondos megvalasztása, mi legyén hírlap-általi közöltetésre alkalmas és mi nem; — és ez, mi a jelen esetben a P. H. szerkesztőségét annál inkább terheli, minél hülesebben tudatik: hogy a szóban forgó cikket beküldő egyén a t. cz. szerkesztőt kísérő soráiban barátságosan arra szólta fel: miszerint böles ítélete szerint bírálna meg: vajjon személyt sértő ezikk újságban adathatik-e az olvasó közönségnek? — Ez lett dolgot.

Az illy vádakkal tetézt egyén tehát önmaga ellen az állítólagos visszaéléseket nyomozandó küldöttség kirendelését kérvén, s a vad visszatorlásául (habár épen most eléggé helytelenül) ismét mások ellen több előadott visszaélést hasonlag nyomoztatni kívánván; már az e körül forgó tárgyalás sem vala követésemelő, azon kívül, hogy az augusztusi és szeptemberi kisgyűléseknek mintegy öödörösztét a visszamen-pótolható időre nézve elnyelék. A küldöttség végre öszveszerkesztetett, de mivel némely tagjai ellen kifogás történt, ez, mint illyes, a már kitűzött határnapon munkálkodni nem akart addig, míg az ellene felhozott észrevételek iránt, a gyűlés újabb határozatot nem hozand. E felett támadt már octob. 1jén a vita, s miután a másod-alispán e küldöttség elnökletéről az előhordott okoknál fogva fölmentetett, e munkalat veszerlete a kiküldés sorában következő gr. V. W. thöróra bizatott az e részben fenálló s hosszas gyakorlat által szentesített szokás szerint, hogy így épen át nem látjuk, mit tudott a P. H. levelezője e felett annyira csudalkozni, ha egyébiránt mellőzzük is azt: hogy az érdeklét bíró grófnak közügyek iránti buzgósága a megyei KK. és RRdek figyelmét már eddig sem kerülék el. Ezt követte a nyomozásra rendelő öszvélés helye (?) fölött támasztott kérdés, s ez mindkét részről oly annyira vitatott, vajjon t. i. az egyik fel által szorgalmazott Dobra vagy Varánó, a másik rész által pedig kívánt Ujhely városa, jelöltessék-e ki nyomozás helyeül? hogy az elnök Iső alispán a felhevült indulatokat mérséklendő, előbb javaslat gyanánt egy harmadik helyet, Homonna városát kívánta megállapítani; de mivel az Ujhelyi szorgalmazóknak nagyobb számmal önduntalan sürgetése Ujhelytől elállani nem akart, elvégre a többség Ujhely mellett ki is mondatott. — Azonban az elégületlen kisebb rész növekedő ingerültséggel nyugtalanokodva, s az Ujhelyt kívánók is ehhez ragaszkodni meg nem szünve, illy helyzetben a határozat további kifejezésében az elnök gátolatván, habár az indulatok illy felhevülése közben a gyűlés elosztásának méltán helye volt volna, tekintve mindazáltal ennek következtét, a közjót, egyszerűsind azt is: hogy a dolog lényeges érdemére az öszvélés helye épen nem tartoznék, újabb is elnökileg Homonna városát jelelé ki a czelba vett munkálkodás helyeül, s e napon a reggeli 9 órakor kezdődött ülést eső 6 1/2 órakor elosztatta. Másnap a jegyzőkönyv hítesítése szintén elénk vitatások közben folytatott, s a határozás érdeme a fentebbiek szerint maradandó meg, e tárgyban pótlólag még az határozottat el: hogy ezen küldöttség költségei a lemarasztalando fél által annak idején viszeszteritendők legyenek.

Már kérdem: a P. H. 33ik számának ennyi kárt okozó cikkek nem tartozik-e azok sorába, mellyekről a Kelet-Nepé-re adott Felelet 97ik lapján tett saját vallomása szerint, egyes szavakat, szóalkatokat, sőt ezikkeket önmaga is rosszal (t. i. a szerkesztő), és sok cikkek fölvetelét részint csak a körülmények (?) szentesítelen kenyszerítésével, részint a hosszas fontolgatásra időt nem engedő 24 órai rögtönzés kénytelenséggel menthet, hogy így Zemplény mostani állását, egyedül az improvisatio ezen kedvelt lapjának tulajdonitja annál inkább, minél bizonyosabb az: hogy a kérdésben forgó s alnév alatt vádló cikkek, különben már mint illyes sem lévén közlésre alkalmas, ha újságokban nem közöltetik, elérni ohajtott következtése minden esetre jobb, vagy kártalanabb leendit volna. S ez oka, hogy a Pestü Hírlapban e gyűlés folyamatajáról tett közlemény szerint halmozva maradtak az írományok a zöld asztalon, — ez, és nem egyéb, s így ennek is ki oka? nemde qui est causa causae, est causa causati!! Figyelmezzünk hát legalább jövedőre mi, kik érdemes olvasóink számára irunk, arra: mit — mikor és miként? irunk; ti pedig szerkesztő urak, hogysen illy pozitív szolgálatot tegyetek a hazának, inkább a nevezetes emlékü Hírlapi „Polonia” szerint örökös negatívban vesztegeljete.

Végre figyelmet érdemel meg a megyebeli zsidóság esedezése, legfelsőbb helyről érkezett s az octoberi 2ai gyűlésben előfordult k. k. parancsolat; a zsidók t. i. sérelmül vettek azt: hogy Zemplény öket az aszú vételéről és borcsinálásról és így a vidéki bor behozatalától is — a tulajdonosokat és szőlő-bérlőket ide nem érte — elhílván, e már előbb költ határozat megmáshatásáért esedezték; mirenézve a kívánt jelentés felküldése ugyan elrendelhetett, de a „re interea integre servata” olly értelemben veendőnek nyilatkozott: hogy az 1834ki határozat szerint szabadon vehetik a zsidók az aszúborokat, és illyeket csinálhatnak is, de a nem hegyaljai borok behozatala továbbá is szorosan tilos maradand. S habár mi véleményünkkel e határozás elvéhez nem járulhatunk, állítani még sem mernők: hogy ezen megyei végzés az 1840ki 29. t. cz. rendeletheb ütközik, midőn az országos figyelemre melatott hegyaljai borke-rekedés gya usítgatását elvóztatni, Zemplény százados szokásához és törvényes köteletségéhez tartozik; más részről pedig az érintett cikkek 2ik §a szerint a kereskedés ott merített gyakorlatától, a sokszor érdeklét végzés által a zsidók épen meg nem fusztatnak, a mennyiben annak tovább folytatásától tiltanak csak el, mellynek gyakorlatában eddig is legfeljebb kivétel gyanánt valának; — mind a mellett azonban ohajtanók: hogy Zemplény e részbeni üdvös czelja elérését jövedőre más móddal igyekeznek foganatosítani.

S. S. S.

(születés. — K...
rás körében) —
gyűléseiről. —
Külföld. Sp...
váltásai eltörle...
nia: (a chartis...
vallásra; a dubli...
(statusfogyokk...
ma stb — Sch...
Még egy szó a...
Hírlap 91dik sz...

Ö es. s ap...
fizetéses gyako...
gyakornokot (sz...
Ö es s ap...
arany érdempén...
Ö es. s a...
nonokot záml...
hívezevni.

A n. mlgt...
ült ispánságra...
helyébe Weite...

△ Ké...

jogok feny...
zeti kifejlések...
szerü eszmék...
hogy ez az ak...
gyakran feksz...
jában idegenk...
mit hő-meleg...
békétlenségne...
zetes és men...
mák nem féke...
ugrik Kevés...
kellőleg létsz...
tosítvák; leg...
egy alkotmán...
törvényhatósá...
melly a törvé...
lehető önkény...

E sorok...
mában a hono...
ve, von mag...
törvényhozási...
várják, hahog...
szentül meg r...
tások térén, r...
val is találko...
tosságú lépés...
zés által, me...
teljes nyilván...
határozottat...
üdvözleni: me...
polgári institu...
ménynek s bu...
szer majd a t...
akkor azokat...
ket a haza at...
hályozva fog...
komoly aggo...
a történt lépé...
tó vonalnak,

Érdekes...
újítás pártol...
mésrésről u...
nyegtelen m...